

DIALOG

Křesťanský diskusní mesačník

XVII. ročník ● 1/2024

O B S A H

genezis 4
AKO BOLO
NA POČIATKU
R. Betina

pozdrav spod Tatier 5
BOŽIA RODINA
J. Stupka

úvaha 6
ZÁKON S PLATNOSTÍ
NEOMEZENOU
M. Gronach

téma 8
HODNOTY
VO VZDELÁVANÍ
J. A. Komenský
E. Mihočová, J. Habl, I. El'ko

zo zborov 19
MOZAIKA KOŠICE
CB PREŠOV

fejtón 21
PORIADOK
E. Komárik

kultúra 23
LASTOVIČKY
I. Topolčanyová

detský kútik 26
I. a R. Topolčanyovci

fotoúvaha 28
NOSIDLÁ
A. Činčuráková Tipulová

spod orecha 30
LEGALIZÁCIA MAFIE
B. Piatko

RELAX 31

Kráľ Ježiš, Ty si mi dal všetko.
Všetko, čo Ti môžem dať,
som ja sama. Odpusť mi môj hriech
a zušľachti ma ako čisté zlato.
Nauč ma hovoriť s Tebou a nech
sú moje modlitby ako kadidlo,
stúpajúce k Tvojmu trónu.
A pomaž ma myrhou.
Pomôž mi kráčať dnes
po Tvojej ceste sebvyprázdnenia
a lásky, ktorá kladie svoj život.

Lectio 365, voľne preložila Hanka Jurčová

Časopis Dialóg vychádza s podporou Cirkvi bratskej,
ale obsah jednotlivých príspevkov nevyhnutne nevyjadruje
duchovné presvedčenia Cirkvi bratskej.

PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET:

IBAN: SK761100000002621041859, BIC: TATRSKBX, VS: 2024

Redakčná rada: Juraj Institoris, Tomáš Komrska, Tibor Máhrik, Bohuslav Piatko, Rastislav Števko

Čestný člen: Štefan Markus

Šéfredaktor: Bohuslav Piatko, bpiatko@swanmail.sk, **Jazyková úprava:** Dagmar Balková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko

Sídlo vydavateľa: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43

Adresa redakcie: Sadová 28, 900 51 Zohor, č. tel.: 0903 474 142,

e-mail: svatava@swanmail.sk, web: www.dialog.cb.sk

Vydavateľ: Media Svatava, spol. s r.o. **Zadané do tlače:** 16. 1. 2024 **Tlač:** Alfa print, Martin

Predná strana obálky: E. Mihočová: Z konferencie **Zadná strana:** S. Havadejová: Zima

EV: 2670/08 **ISSN:** 1337-6985

KDYŽ MÁLO JE VÍC

Když budeš pořizovat soupis Izraelců povolaných do služby, dá každý při sčítání výkupné Hospodinu za svůj život, aby je při sčítání nestihla nenadálá pohroma. Toto dá každý, kdo přejde mezi povolané do služby: půl šekelu podle váhy určené svatyní; šekel je dvacet zrn. Tato půlka šekelu je oběť pozdvihování pro Hospodina (Ex 30, 12 - 13).

Mojžíš dostává od Hospodina příkaz, aby sčítal lid. Jenže z pozdějších příběhů víme, že Bůh před sčítáním lidu varoval. Vidíme to např. v příběhu Davida, kde David chce sčítat lid resp. svoje bojovníky, ale jeho vrchní velitel Joab ho od toho odrazil (1 Sam 24, 2 - 4).

Poté co David vojsko sečetl, čteme: *Ale potom měl David výčitky svědomí, že dal lid sečíst. David volal k Hospodinu: „Velmi jsem zhřešil, že jsem to učinil. Nyní, Hospodine, sejmi prosím ze svého služebníka vinu; počínal jsem si jako velký pomatenec“ (1 Sam 24, 10).*

Přesto že se David kál, přesto že si uvědomil, co provedl, jeho sčítání vyústilo v tragédii, lid postihl mor a mnoho lidí zemřelo.

Jenže je otázka, proč by mělo být sčítání lidu nebezpečné? Proč za to Hospodin Davida a Izrael tak přísně trestal?

Abychom našli odpověď, položíme si otázku, proč se vůbec provádí sčítání lidu? Důvodem, který vidíme u Davida, je jednak ujistit se o vojenské síle, dalším důvodem je hospodářský faktor, který mimo jiné určuje, kolik lidí může platit daně, dále je důležitý věkový faktor, který dává možnost předvídat, jak si národ povede v budoucnosti. A nakonec je zde demografický faktor, který vychází z toho, že v množství je síla. Prostě čím má národ více lidí, tím má předpoklady být silnější.

Proč nesměl David sčítat svoje obyvatele? Kdyby uvěřili, že síla je v množství, začali by spoléhat na čísla, jako ostatní národy.

Síla Božího lidu není v množství, tak jako to vidíme u jiných národů nebo etnik. Záměrně používám obrat Boží lid, a tedy vztahuji to i na křesťany, kteří jsme skrze Abrahama dětmi Božími. Můžete namítnout, že křesťanství je nejrozšířenější světové náboženství, ale nemluvím zde o nominálních křesťanech, o těch, kdo nosí na krku křížek, kdo se pokřtí, když vybíhají na hřiště, ale o těch, kdo následují Krista.

Když se podíváme do dějin, pak vidíme, že kdykoliv měla církev moc, tak jí to diskreditovalo a ublížilo. Položíme si otázku, jak tedy odhadnout sílu Božího lidu, když ne skrze počet?

Chtěl bych připomenout příběh Gedeona. Gedeon měl 32 000 bojovníků a najednou mu Hospodin řekl: *je s tebou příliš mnoho lidu, než abych ti vydal Midjánce do rukou (Sd 7, 2).* Nakonec si Gedeon může nechat jen 300 bojovníků a s těmi vyhrál válku.

Bůh v tomto příběhu ukazuje, že bitva se nevyhrává početní převahou, mocí a dalšími prostředky, které jsou běžné okolo nás. Naopak, když tyto prostředky církev má, cítí se příliš zabezpečená, a to jí v posledku ničí. Sice má obrovské kostely, majetky, politický vliv ale vnitřně chřadne. Naše síla je v tom, co můžeme dát skrze naše obdarování, kdy jsme ve světě, a to co děláme, spojujeme s živou vírou. Proto použijeme svůj vliv tam, kde jsme a nemějme mindráky, že nás je málo. Málo nás má být, ale náš vliv má být a často i je velký.

Druhý rozměr je v síle evangelia a to evangelia nikoliv jako rady nebo návodu jak žít, ale dobrá zpráva o tom, že Ježíš přináší odpuštění, milost a proměnu člověka. Zároveň evangelium nebude nikdy „in“, nefunguje jako reklama na úspěšný a zabezpečený život. A tak to má být. Závěr z toho je, že bitva ducha, srdce, myslí se nevyhrává početní převahou nebo mocí. Místo početní převahy je třeba odvaha, oddanost, ale i modlitba, víra, ideály a naděje. V tomto je skutečná síla. A toto bych vám přál do dalšího roku. ■

DAVID NOVÁK,
předseda RCB v ČR

STÍPČEK:

ZRKADLO

„Nekultúrnosť imponuje slabým“, povedala pani prezidentka v novoročnom prejave. To nie sú iba slová, tie slová sú zrkadlom, v ktorom ten, kto sa doňho úprimne pozrie, vidí, aký je silný – či mu viac imponuje, kultivovanosť, vzdelanie, alebo hrubosť.

Avšak v tom zrkadle je vidno nielen nekultúrnosť, hrubosť, jednotlivých ľudí, ale aj hrubosť politických strán (ich „boj o moc“) a hrubosť štátov (ich nezmyselný boj o územia vplyvu). A nielen v súčasnosti.

Pamätám si, že kto pred osemdesiatimi rokmi nebol člen HSES (Hlinkovej slovenskej ľudovej strany), iba s ťažkosťami mohol byť sudcom alebo štátnym úradníkom. Kto nebol árijec, nemohol byť nikým.

A slabým to imponovalo.

Kto o desaťročia neskôr nebol v (jedinej) strane, nebol úspešný.

A neschopným to vyhovovalo. Jeden môj kolega zo štúdií bol v osemdesiatych rokoch akademickým funkcionárom. A po zmene režimu v osemdesiatom deviatom mi povedal, že mu záleží na tom, aby som uveril, že robil iba to, čo **musel**.

Sklamal som ho, povedal som mu, že hranica toho, čo ľudia **museli** bola u rôznych ľudí rôzna.

Iný človek mi nedávno, akoby s ospravedlnením, povedal, že keď chcel mať tú prácu, **musel** vstúpiť do tej strany.

Na to, koľko sudcov **musí** byť (potíchu) v Smere nemám možnosť pýtať sa.

A tak si iba želim, aby sa čo najviac ľudí pozeralo do toho zrkadla. Možno by sa tým znížil počet slabých. Ale to by sa musel dodržiavať ústavný zákon, že sudcovia a členovia iných štátnych nezávislých orgánov nemôžu byť ani tichými členmi žiadnej politickej strany. ■ **Ivan Turek**

AKO BOLO NA POČIATKU

RASTISLAV BETINA

Boh povedal: Utvorme človeka na svoj obraz, na svoju podobu (Gn 1, 26).

Boh oznamuje svoju vôľu, svoje rozhodnutie. On tu chce mať človeka na svoj obraz. Človeka, ktorý bude žiť v spoločenstve s Bohom a v poslušnosti Jemu. Toto je veľké Božie áno človeku. Ale človek na toto Božie áno povedal svoje nie. Povedal nie Božiemu obrazu v sebe. Lebo človek nechce byť Božím stvorením, ani Božím obrazom. Radšej chce byť produktom náhody, bytosťou, ktorá nemá pôvod v Bohu, a preto sa nemusí ani zodpovedať Bohu.

Čo urobí Boh, keď narazí na toto odmietavé nie zo strany človeka? Zmarí naše nie Božie áno? Nie. Boh, ktorý sa na počiatku rozhodol: *Utvorme človeka na svoj obraz, na svoju podobu*, sa svojho plánu drží aj naďalej. Ani tvárou v tvár ľudskému nie sa Boží plán nemení. Preto na svet prichádza nový človek, *posledný Adam* (1Kor 15, 45). Biblia hovorí, že *Kristus je obraz neviditeľného Boha* (Kol 1, 15). V Kristovi nám Boh postavil svoj obraz pred oči.

Ale aj tomuto vtelenému Božiemu obrazu sme povedali svoje nie. Urobili sme všetko pre to, aby sme tento Boží obraz zniesli zo sveta. Príliš nás obviňoval, príliš nám vstupoval do svedomia. Keď sa postavil vedľa nás, priam to kričalo, ako veľmi sme zdeformovali Boží obraz v nás. A naša snaha zbaviť sa Božieho obrazu medzi nami sa podarila. Zabili sme Ho. Človek, stvorený na Boží obraz, pribil vtelený Boží obraz na kríž.

Ale márne. Ukrižovaný Kristus vstal z mŕtvych. Dnes znovu prichádza za nami, aby v nás obnovil porušený Boží obraz. Chce nás svojím Duchom premieňať na svoj obraz. (2Kor 3, 18) Taká je Božia konečná a nemenná vôľa, ktorú Boh prvýkrát oznámil v šiesty deň stvorenia, keď povedal: *Utvorme človeka na svoj obraz, na svoju podobu*. Raz sme už povedali Božiemu obrazu v nás svoje nie. Ale vďaka Bohu, že môžeme zložiť reparát. Môžeme povedať svoje áno Božiemu obrazu, ktorým je Kristus. A vtedy On začne ako Boží reštaurátor obnovovať aj ten porušený Boží obraz v nás. V Kristovi a skrze Krista sa opäť môžeme stať ľuďmi, stvorenými na Boží obraz. Takými, akými nás Boh chce mať. ■

BOŽIA RODINA

JÚLIUS STUPKA, BJB Vavrišovo

Zamyslenie nadviažem na apoštolovu výzvu: *V činení dobrého neochabujme, lebo ak neochabneme, časom svojim budeme žať. A tak teda, dokiaľ máme čas, číňme dobre všetkým, ale najmä domácim viery* (Gal 6, 9 - 10).

Vzájomná služba dobrom v spoločenstve zboru, nás oslovuje všetkých. Tých, čo sedávajú v predných i v posledných lavičiach. Tých, čo nás krásou a duchovnou veľkosťou oslovujú a presahujú i tých druhých, ktorí našu službu dobrom potrebujú možno ešte viac, ak zaostávajú.

Služiť činením dobra všetkým je ťažké, až nedosiahnuteľné. Apoštol Ján nás na to upozorní a dovysvetlí: *Ale ak chodíme vo svetle máme spoločenstvo medzi sebou a krv Ježiša Jeho Syna, očisťuje nás od každého hriechu* (1J 1, 7). Áno, aj medzi znovuzrodených kresťanov sa prikradne hriech, ktorý ohrozí činenie dobra medzi nami. Maskovaný, nepostrehnuteľný hriech, ktorý kazí.

Pán Ježiš na duchovný skrat upozorňuje podobnosťou o smietke a brvne v oku. Výzva evanjelia, robiť dobre všetkým stále platí, ale smietka v oku brata otvára v nás sem-tam chaotické myšlienky. Už nedokážeme robiť dobro v čistote srdca a okrem

toho nám smietka znemožní rozpoznať brvno v oku vlastnom. Namiesto toho, aby sme najprv vytiahli brvno z vlastného oka, a potom prezreli, ako vybrať smietku, ktorá je v oku bratovom, ho posudzujeme. Neslúžime mu a nečiníme dobro.

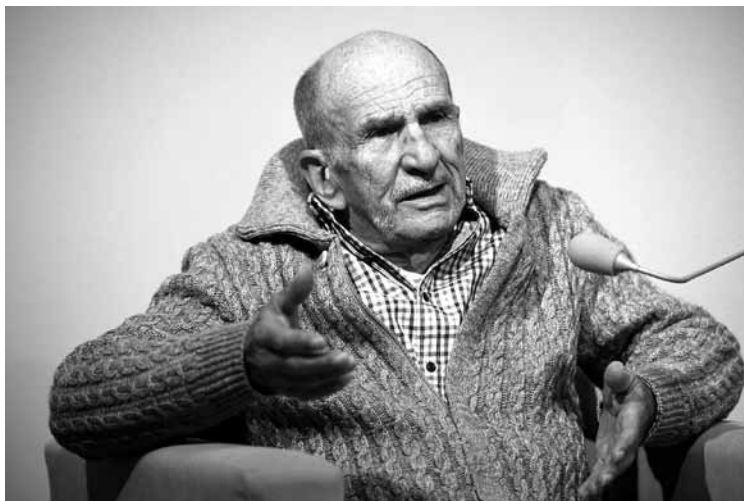
V tej sekunde často nemôžeme postrehnúť, že hrešíme. Takže výstrahe apoštola Jána sa nevyhneme: *Ak hovoríme, že sme nezhršli, Jeho robíme luhárom a Jeho slovo neprebýva v nás* (1J 1, 10).

V podobných okamihoch zlyhania neodhadzujeme ostražitosť. Ak nám brvno vo vlastnom oku zahmlieva duchovnú realitu, preberme sa modlitbou. Ak nás hriechne myšlienky o bratovi zvädzajú a znemožňujú nám v čistote evanjelia robiť dobro, slúžiť dobrom spolubratovi a všetkým okolo, kajajme sa v pokání.

V podobných prípadoch sa vždy vďačne opriem o vyznanie apoštola Pavla:

Modlíme sa Bohu, nie preto, aby sme sa my zdali hodnými, ale aby ste vy činili dobré, a my aby sme boli ako nehodní. Nič nemôžeme proti pravde ale za pravdu. Lebo my sa tešíme, keď my sme slabí, ale vy ste mocní. Za to sa aj modlíme, aby ste sa totiž zdokonaľovali (2K 13, 7 - 9). ■

ZÁKON S PLATNOSTÍ NEOMEZENOU

MAX GRONACH

Znát biblický Zákon, jeho dějiny, a vytvořit si představu o jeho smyslu je neodmyslitelným předpokladem pro křesťana, který je odhodlán přijmout víru v jednoho Boha, Stvořitele nebe a země a jeho v člověka inkarnovaného Syna.

Většina křesťanů se domnívá, že Zákon (Dekalog – deset slov) spolu s výzvou či přikazáním lásky k bližnímu je Židům i křesťanským souvěrcům dostatečně znám.

Pochyby jsou zde ovšem na místě.

Syn Boha-Otce potvrzuje v Evangelii Zákon, který Bůh sdělil před více než dvěma tisíci lety lidu na Sinajské poušti, následovně: *Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo proroky, nepřišel jsem je zrušit, nýbrž naplnit. Neboť amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné nejmenší písmenko ani jedna čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane* (Mt 5, 17 – 18).

Ježíš Nazaretský, Syn Boží, přišel tedy mezi lidi, aby Zákon naplnil, aby ho přiblížil všem lidem na zemi, silou svého ducha, svým příkladem oddanosti svému Otci.

Příchod Ježíše na tento reálný svět v momentu značného rozvratu s posláním naplnit Zákon láskou, jak to výstižně pochopil apoštol Pavel, byl a je dodnes úžasný historický mezník v dějinách lidstva, a to nikoliv z důvodu nějakého mocenského gesta, nýbrž z nezvratné lásky k člověku.

Tento Zákon byl předán člověku ve smyslu společlivého průvodce pomíjivým světem k věčnému životu.

Porozumět tomu výše uvedenému výroku Ježíše v plné hloubce a rozsahu nelze ovšem bez znalosti souvislosti mezi různými epochami lidských dějin, které nejsou jen dějinami velkých králů, moudrých filozofů, převratných vynálezů, slavných bitev a strašných utpení poražených ve všech končinách

světa, ale i dějinami naplnění Zákona až po dnešní dny.

Je třeba také vědět, že nikdo před ním a nikdo po něm neproklamoval lásku k bližnímu a principy lidského soužití jako Ježíš před dvěma tisíci lety. Nelze než uznat, že láska je tím pravým klíčem ke dvěřím, za kterými se nachází pokoj, mír a radost ze života. K tomu klíči má každý přístup. Ale každý má také svobodnou vůli ho vzít do ruky nebo jím pohrdnout.

Boží Zákon se samozřejmě liší od zákonů lidských již tím, že si nenárokují deklarovanou spravedlnost zákonodárce, který působí vždy v daném časoprostoru, kdežto Zákon Stvořitele universa je nadčasový, a proto se nepotřebuje „ospravedlňovat“.

Není zákon jako zákon

Dovolím si zde postupně uvést několik krátkých příkladů z dějin zákonodárství člověka v konfrontaci se zákonem biblickým.

Jeden z prvních známých zákonodárců starověku, babylonský král Hammurapi (1778 – 1686 př. Kr.), nechal vytesat do kamene první zákony své říše. Z dnešního pohledu ale nebyly ničím jiným než restrikcemi proti svým poddaným v rámci udržení pořádku v zemi a posílení vlastní autority.

Již v časech antiky se ukázalo, že lidská spravedlnost, formulována vládnoucí elitou otrokářské společnosti, nemůže být cestou k naplnění Zákona z Boha, který oslovuje člověka v jeho vztahu k Všemohoucímu a jeho bližním, kdežto lidské zákony a spravedlnost udělovaly nebo odebíraly člověku práva ve jménu dočasných vůdčích elit nebo ve jménu manipulovaných mas lidu.

Božský Zákone zná právo a nevolá po spravedlnosti, nedává ani nebere, nežaluje ani neodsuzuje, jen ukazuje cestu k plnohodnotnému životu. Ale kdo se neřídí slovem Božím není v právu ani spravedlivý. To jsou konsekvence ze Zákona. Antický člověk ve své domnělé suverenitě to ovšem viděl jinak.

Proto rané křesťanství a již dříve židovská víra byly přirozeným oponentem lidské spravedlnosti, ať již přicházela od římských císařů, jejich místodržících nebo od jiných samozvaných vykladačů zákonů.

Dějiny pozdního středověku a novověku znají i pověstné hodnostáře církevní moci, pro které v jejich konkurenčním boji s mocí světskou byl Zákone včetně Evangelíí do jisté míry i problematickým dědictvím. Věčný Zákone byl pro křesťany nezvratný a jeho přikázání již nikdo nemohl změnit, ale zákony člověka se daly vždy přizpůsobit vládnoucím poměrům. Tímto byla výhoda na straně světského konkurenta.

Zamluvit, zamlčet či skrýt Zákone za honosnými fasádami renesančních a barokních chrámů se již nedalo, neboť Bible již byla vytištěna, rozmnožena a přeložena do řeči mnoha národů.

Věřícímu lidu to ale zřejmě moc nevadilo: Zákone je uložen někde v Bibli a každý služebník Páně musí přece vědět, kdy přijde ta vhodná chvíle, aby o něm promluvil. – O čem ještě nevíme, nemusí nás trápit. Služebníkům Páně se ale do toho moc nechťelo. Byli to ještě služebníci Páně?

Taková tichá rezervovanost vykladačů Písma a věrných následovníků Krista vůči slovům Zákona samozřejmě vyhovovala mnoha světským instancím a vladařům, ale především osvícencům a revolucionářům všeho druhu.

Tři velké dějinné události

posledních tří století vsadily téměř výlučně na zákony člověka a jeho pohled na svět. Jako první musí být jmenováno Vyhlášení nezávislosti 13 britských kolonií v Americe (1776), které přešlo později do ústavy Spojených států a bylo spojeno i s přirozenými právy svobodného člověka, občana právního státu. Druhá byla Francouzská revoluce (1789) s Vyhlášením lidských a občanských práv (1791) pod známými hesly „svoboda, rovnost, bratrství“ a třetí Říjnová revoluce v carském Rusku (1917). Všechny tyto revoluční události vedly k radikální změně společenských poměrů, prosadily přísnou

sekularizaci státu a redukovaly ve svých Deklaracích všechna náboženství na úroveň zájmových organizací nebo je postavily zcela mimo zákon revoluce. Zákone Boží se takřkajíc státem zprivatizoval.

Proces naplnění Zákona ovšem i přes revoluční snahy notorických obštasňovatelů lidstva neustal. V posledním století se takřka nepozorovaně dostal i do ústavních zákonů mnohých vyspělých zemí světa. Jsou to například zákony, chránící lidskou důstojnost, manželství, rodinu a děti a osobní majetek. Trestní právo postihuje lživá svědectví, krádeže a zneužívání zavislych osob, mnohé země již neznají paragraf trestu smrti.

Lidské zákony se pozvolna učí z dříve přehlíženého Zákona křesťanů a Židů, samozřejmě neoficiálně a nehlučně.

Transcendentální přístup ve výkladu a hodnocení dávné i blízké minulosti, který přesahuje smyslové a rozumové vnímání člověka, nemá sice v moderní materialisticky orientované historiografii místo, ale člověk může ze své svobodné vůle volit mezi dvěma prameny poznání – mezi poznáním neměnného a poznáním proměnlivého nebo pomíjivého.

Z dějin se můžeme dozvědět, kdy, kde a jak se co událo. Ale na otázku, odkud přichází do dějin impuls k jejich posunu, nemůžeme z kapacity lidského rozumu, který máme k dispozici, obdržet uspokojivou odpověď.

Boží Zákone, potvrzený Synem člověka, přicházející k nám právě z transcendentního prostoru, je pro mnohé překvapivě velmi praktickým „návodem k použití“ pro zdárný život v reálném světě ve víře na věčný život.

Naplnění Zákona v procesu dějin nás zbavuje strachu z budoucnosti. A jen tehdy, když nejedná člověk pod tlakem strachu, je skutečně svobodný. ■

Hodnoty vo vzdelávaní

J. A. Komenský

Autorsky a redakčne pripravila
EMÍLIA MIHOČOVÁ

Foto:
E. MIHOČOVÁ

HODNOTY VO VZDELÁVANÍ

Začiatkom októbra sa v Poprade stretli učitelia na 8. školskej konferencii ECAV, ktorá sa konala pod organizačnou záštitou Školského výboru a Edukačno-misijného centra ECAV, ako aj Asociácie evanjelických škôl Slovenska. Školské konferencie, určené pre učiteľov z cirkevných i necirkevných škôl, sa konajú pravidelne každé dva roky.

Podnety, čím sa má konferencia zaoberať, vychádzajú priamo zo školského prostredia. Tentoraz sa pozornosť sústredila na Hodnoty vo vzdelávaní. Rezovala otázka: „Sú tým najdôležitejším len výborné vedomostné výsledky žiakov či umiestnenie na prvých miestach v predmetových olympiádach, alebo aj niečo iné?“ Miroslav Čurlík, predseda Školského výboru ECAV je presvedčený, že prestíž školy určite závisí aj od výborných výsledkov, aj úspechov v olympiádach a súťažiach. Nepochybňuje ani pozitíva toho, ak sa škola umiestňuje na prvých rebríčkoch v hodnotení škôl.

8. školská konferencia ECAV sa však chcela zamyslieť aj nad tým, ktoré ďalšie hodnoty sú dôležité, a to nielen na cirkevných školách. Prednášajúci hľadali inšpiráciu aj v diele J. A. Komenského, ktorý pred 400 rokmi napísal spis *Labyrint sveta a raj srdca*. „Preto sme hľadali odborníkov i v zahraničí. Tam, kde Komenský pôsobil – v Čechách aj Holandsku, čo prepájalo zahraničných hostí,“ vysvetlil M. Čurlík. Konferencia však priniesla tiež konkrétne príklady hodnotového vzdelávania z praxe – projekty, ktoré sa realizujú na jednotlivých ško-

lách, či už ide o výstavu Prázdna stolička, divadelné predstavenie Luigih srdce a iné.

Čo rozsievame, to budeme žať

Bývalý minister školstva SR Ján Horecký bol kedysi aj riaditeľom školy, preto má skúsenosť s tým, ako formovať pedagogický tím, ktorý vzdeláva a stojí na hodnotách. Veď práve pedagogický tím, ktorý nestráca iskru, zápal a nadšenie, dokáže prinášať škole mnoho úspechov. A zároveň riešiť množstvo bežných problémov.

Do biblického kontextu hlavnú tému zasadil Peter Mihoč, biskup Východného dištriktu: „V dnešnej dobe vnímame a cítime, že sa hodnoty vytrácajú zo spoločnosti a z kultúry slova. Uvedomujem si, aké je dôležité o nich hovoriť. Podujatia, akým je aj školská konferencia, môžu priniesť veľmi dôležité ovocie. To, akými hodnotami dnes žijeme, sa ukáže v živote studentov, žiakov. Raz budú práve oni tieto hodnoty šíriť ďalej.“ Na základe 400-ročnej knihy *Labyrint svet a raj srdca* vznikol skvelý animovaný film, doslova na „Disney úrovni“, ktorý na konferencii predstavil grafik a ilustrátor Daniel Jurčo

Veríme, že vzdelanie má hodnotu?

Róberta Chovanculiaka, analytika INESS – Inštitútu ekonomických a spoločenských analýz, organizátor M. Čurlík oslovil na základe zaujímavého článku, ktorý sa objavil v médiách: „Sola scriptura a konkurenčný boj o dušu vyústil v pandémiu gramotnosti.“ Na konferencii analytik tézu rozvinul do obsiahlej prednášky. Ekonomická prosperita západných európskych krajín je podľa neho spôsobená aj tým, že protestanti v minulosti uverili v hodnotu vzdelávania, a tak sa rozšírila pandémia gramotnosti v Európe, a tá následne spôsobila ich ekonomický rast. V to, že vzdelanie má hodnotu, uverili aj Židia – „People of the Book“, čo sa tiež podpísalo pod ich úspešnosť v rôznych oblastiach. Veríme v hodnotu dobrého vzdelania aj my dnes?

Na konferencii sa okrem iných zúčastnili prezident Združenia katolíckych škôl Daniel Masarovič a prezidentka Asociácie súkromných škôl a školských zariadení Eva Ohradaňová. Vysoko ocenila spoluprácu so združením tak evanjelických, ako aj katolíckych škôl v oblasti legislatívy, koncepcnej a metodologickej práce, pri rokovaniach so samosprávou, štátnou správou a Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu. Medzi dôležité legislatívne zmeny, ktoré sa v rámci spolupráce podarilo v roku

2022 presadiť, nepochybne patrí zrovnoprávenie financovania všetkých typov škôl a školských zariadení aj z podielových daní.

Sloboda vzdelávania v ohrození

Vzdelávací systém v Holandskom kráľovstve predstavili Nina Baldini a Marjon van Groenigen. Zaujímavé je, že v roku 2021 vstúpilo do platnosti vládne nariadenie, na základe ktorého majú všetky školy v Holandsku učiť žiakov rešpektovať demokratické hodnoty. Výchova k občianstvu sa tak stala jedným z hlavných predmetov. Žiaci majú byť vedení k tolerancii a rešpektu voči inakosti, či už ide o pohlavie, rasu, náboženstvo, sexuálnu orientáciu... Školy, ktoré nebudú zákon dostatočne dodržiavať, môžu byť zatvorené. Toto legislatívne opatrenie má významný dopad na slobodu vo vzdelávaní, preto v súčasnosti v Holandskom kráľovstve prebieha diskusia, či je vláda kompetentná definovať, čo znamená byť dobrým občanom a kto dokáže objektívne vyhodnotiť či škola dostatočne rešpektuje demokratické hodnoty.

Záznam prednášok renomovaného koleniológa Jana Hábla, bývalého ministra školstva SR Jána Horeckého a analytika Róberta Chovanculiaka je dostupný na Youtube kanáli ECAV s Vami. ■

JAN HÁBL je manžel, otec, pedagóg a komeniológ. Po štúdiách Filozofie výchovy pri University of Wales pôsobil ako učiteľ angličtiny, venoval sa výskumu v Komenského inštitúte v Prahe, prednášal na univerzitách v Hradci Králové a v Ústí nad Labem v odboroch na rozhraní pedagogiky, antropológie, etiky a histórie vzdelávania. Je autorom titulov odborných i krásnych, napr. *Labyrint upgrade*, *Jinotajný román (nejen) pro děti*, *Lidskost není docela ztracená*, *Utopizmus nebo realizmus Komenského projektu nápravy věcí lidských*, *I když se nikdo nedívá*, *Fundamentální otázky etického vyučování*, *Učit (se) příběhem*, *Na charakteru záleží. Problém učitelství dobra?*

STOJÍME NA JEDNOM JAVISKU SVETA

Záleží na charaktere človeka? Dá sa dobro naučiť a ak áno, akým spôsobom formovať dobrý charakter? Otázky, na ktoré odpovedal na VIII. školskej konferencii komeniológ **JAN HÁBL**. Je presvedčený, že dobro treba učiť, pretože človek, ktorý toho veľa vie, ale nevie, ako svoje vedomosti užívať dobre, je „bremenom zeme“ a je spoločensky nebezpečný. Informácia bez formácie alebo vedenie bez mravov je podľa Komenského nepatričné „ako zlatá spona na pysku svine“. Zhovárala sa s ním **EMÍLIA MIHOČOVÁ**.

„Čo by urobil Komenský?“ otázka, ktorú si často kladiete vo svojich prednáškach a knihách.

Prečo sa práve Učiteľ národov stal východiskovým bodom vášho štúdia aj profesijného života?

S Komenským som sa prvýkrát stretol na gymnáziu, kde nás nútili čítať *Labyrint sveta a raj srdca*. Po dvoch stranách som knihu, písanú v starej a nezrozumiteľnej češtine, zatvoril. Keď má človek 16 – 17 rokov, nie je na to pripravený ani zrelý.

Neskôr som sa s Komenským stretol počas štúdia na pedagogickej fakulte. Zhodou okolností to bolo tesne po Nežnej revolú-

cii, kedy nám hovorili: „Až doposiaľ bola škola a pedagogika dogmatická, ideologická a zastaraná. Teraz však prichádza reforma – zmena školstva. Pedagogika bude inovatívna, moderná a pokroková.“ Často sa opakoval Komenského výrok: „Škola má byť dielňou ľudskosti a nie mučiarnou ducha.“ Vzdelávací proces bol však pravý opak. Štúdium mi vôbec nepripadalo ako dielňa ľudskosti, ale práve skôr ako mučiareň ducha. Nerozumel som tomu a chcel som prísť problému na kĺb.

A tak ste zašli do knižnice, aby ste sa znovu začítali do Komenského kníh. Poradili

ste si s náročným a archaickým jazykom?

Od detstva som vyrastal na Kralickej Biblii v kruhoch Cirkvi bratskej, preto som bol trochu zvyknutý na archaický jazyk. Po počiatkových ťažkostiach som sa začítal a zistil som, že máme ohromný poklad, ktorý vôbec nepoznáme. Ak sa vôbec niekde Komenský prednáša, je to skôr redukcia alebo karikatúra jeho diela. Zvyčajne sa spomenie pár biografických dát a pedagogických zásad, ktoré už aj tak všetky dokonale poznáme. Keď si to študent na gymnáziu alebo fakulte vypočuje, tak má pocit, že na Komenskom nie je nič zaujímavé. Keď sa však skutočne ponoríte

do jeho diel, zistíte, že je to hlboké, múdre, nadčasové.

Podarilo sa vám prelúskat všetky Komenského knihy?

Napísal toho naozaj veľa – asi 250 spisov. Neprečítal som všetky naraz, ale pozvoľna počas celého vysokoškolského štúdia. Čím viac som čítal, tým viac som neobjavoval iba pedagogický rozmer, ale tiež filozofický a teologický. Komenský mal aj tzv. „útešné“ obdobie, kedy hľadal útechu pre seba aj pre druhých uprostred všetkých ťažkých a zlých vecí, ktoré sa vtedy diali. A tak som objavil aj ľudský rozmer Komenského diela, pozorujúc jeho zápasy a to, ako sa s nimi vyrovnáva. Po skončení vysokoškolského štúdia bolo jasné, že sa do toho musím ponoriť viac. A tak som doktorát robil z Komenského. A od toho okamihu sa mi stal celoživotným sprievodcom.

Komenský to nemal v živote ľahké a jeho životný údel pripomína biblického Jóna, ktorý tiež prišiel o všetko. Čo mu pomohlo prekonať všetky straty a bolesti, vstať ako Fénix z popola a pokračovať v tvorivej práci?

Celý jeho život bol zložitý. V detstve mu zomreli rodičia a súrodenci pri nájazdoch uhorských Bočkayovcov. Zažil však aj 30-ročnú vojnu a niekoľko morových rán. Zomreli mu dve manželky aj deti. Zhoreli mu dve knižnice – jedna vo vojne, druhú mu na námestí ostantatívne spálili jezuiti. Utrpenie ho sprevádzalo po celý život. V určitom období prežíval ťažký zápas. Neostávalo mu iné, ako sa so zlom zmieriť a pretrpieť ho. Nebolo to ľahké, ale napokon ťažké obdobie prekonal. A potom začal písať – najskôr didakticko-pedagogické diela, a potom vše-nápravné spisy, ktoré sa netýkali len školstva, ale celého sveta.

Kde bral silu, aby tomu všetkému vzdoroval?

Komenský veril, že každý človek má poslanie – zrkadliť svojim

ľudstvom božstvo. „Človek je stvorený na Boží obraz bez ohľadu na rod, stav, profesiu,“ hovorí. Keď pracujem čestne, spravodlivo a pravdivo, tak naplňam svoje poslanie – zrkadlím Stvoriteľa. Komenský vo svojich dielach vysvetľuje, kým človek je a z toho mu vyplýva, kým byť má. A chce človeku pomôcť, aby dokázal zrealizovať takú vznešenú a dôležitú úlohu – byť obrazom Božím.

A práve táto identita a mentalita poslania pomohla Komenskému prekonať ťažké obdobie. Nasával ju do seba od detstva v kruhu rodiny a Cirkvi bratskej, kde sa čítala Kralická Biblia. Komenský rozumel, že človek je bytosť s úlohou a nemôže svoj zápas len tak vzdať.

Mal aj inú možnosť – rezignovať, ľutovať sa a zlomiť nad svetom pomyselnú palicu?

Určite mohol tiež prepadnúť mentalite obete, čo sa veľmi často stáva aj dnes. Keď sa človek rozhladne okolo seba, je frustrovaný, že veci nefungujú. A potom príde na scénu politik-demagóg, ktorý nájde fiktívneho vinníka a ukáže na neho prstom. Svojmu voličovi hovorí: „Ty za to nemôžeš, lebo si obeť. Škodí ti niekto iný.“ To sa, mimochodom, v dejinách opakovalo často. Raz sú vinníkmi Židia, inokedy Ukrajinci. Manipulátori a demagógovia intuitívne vedia, že človek je rád v pozícii obete, a využívajú to. Demagóg sa potom vyhlási za Mesiaša, ktorý ľuďom ponúka „záchranu“.

V čom je mentalita obete nebezpečná?

Je neskutočne zhubná, lebo sa človek stáva pasívnym. Ak v myslí prijmem to, že som obeť, tak necítim zodpovednosť za zlo, ktoré sa okolo mňa deje. Sedím so založenými rukami a vyčkávam, že príde niekto, kto to napraviť. Človek s mentalitou obete hovorí: „Starajte sa o mňa. Zachráňte ma.“ Je to však neplodný postoj – výhodný pre manipulátora, ale zničujúci pre fungovanie spoloč-

nosti. Aj Komenský bol v pokušení zaujať mentalitu obete, najmä v období po bitke na Bielej hore (1621 – 1622). V spisoch z tohto obdobia doslova kričí svoju bolesť. Nakoniec sa však pozbiera a napíše *Labyrint sveta a raj srdca*.

Odvtedy prešlo 400 rokov. Je dobré, že spis *Labyrint sveta a raj srdca* vyšiel aj v modernom českom jazyku, aby sa tak stal prístupnejším pre širšiu čitateľskú verejnosť?

Určite. Preklady do modernej češtiny sú potrebné. A to aj napriek tomu, že konzervatívny čitateľ nemá moderné preklady rád. Samozrejme, aj najmodernejší preklad Labyrintu môžeme podrobiť kritike. Každú snahu, ktorá sa snaží dielo sprístupniť súčasnému čitateľovi, však treba oceniť. V knihe opisuje Komenský svet ako miesto, kde sa človek ľahko stratí a kde je všetko zle, zároveň však ukazuje východisko.

Komenský apeloval, ako ste už spomenuli, aby bola škola dielňou ľudskosti. Zažili ste sám výnimočného učiteľa, z ktorého vyžarovala ľudskosť?

Veľa takých učiteľov som v živote nemal. Odhladnuc od mamičky, ktorá bola tiež učiteľka. V škole si spomínam len na pani učiteľku Tešínsku z 1. stupňa základnej školy, ktorá nás však učila iba pár mesiacov. Pamätám si, aký dojem vo mne zanechala – mala nás rada, bola k nám láskavá. Keď ju porovnáam s ostatnými, vystupuje z radu.

V Čechách práve prebieha reforma vzdelávacieho programu. Veľkou témou je, ako vytvoriť v škole také prostredie a takú klímu, aby sa tam deti cítili dobre a nevystresované, aby ich v škole nikto neponižoval a nezakúšali od učiteľov nespravodlivosť. Z výskumov totiž vyplýva, že deti najviac zraňuje práve sarkazmus a zosmiešňovanie zo strany učiteľa. Chceme pracovať na dobrej klíme a atmosfére v školách, ale

vôbec sa nám nedarí. No za hlbokého komunizmu, v 80. rokoch sa to pani učiteľke Tešínskej darilo a pamätám si to dodnes.

Komenský povedal: „Človek učený, vzdelaný, ale nemravný, je bremenom zeme.“ Platnosť tohto výroku dokazuje aj vražda na Zámockej ulici, kde zabíjal študent elitného gymnázia pre nadpriemerne inteligentných žiakov. Je teda dôležité, aby škola okrem faktov a teoretických vedomostí dbala aj na morálku a charakter? Ako nájsť balans

dielňa ľudskosti predovšetkým a najprv formovať charakter! Učiteľ je v prvom rade učiteľom dobrého charakteru a ľudskosti. Formuje ho vtedy, keď učí deti čítať, písať alebo počítať... Podľa Komenského by učiteľ nemal povedať: „Som matematikár, fyzikár, slovenčinár.“ Ale: „Som ten, kto formuje ľudskosť, a robím to pri vyučovaní matematiky, fyziky alebo chémie...“

Funguje to takto v súčasnosti na školách?

Dnes sa etickým a morálnym otázkam venujeme len okrajo-

áciu nezachráni. Pritom Komenský mal radikálne opačný pohľad na školstvo, ako máme my dnes. Jeho dôraz na dobrý charakter ako úplnú prioritu vzdelávacieho systému sa ukazuje ako nadčasový.

V tejto súvislosti vystáva otázka, či existuje objektívna pravda, ako o tom písal už C. S. Lewis, alebo je všetko relatívne.

Tejto otázke sa venujem veľmi dôsledne vo svojich prednáškach etiky a filozofie etiky. Zisťujem, že na vysokú školu do prvého

medzi intelektuálnou a etickou výchovou?

Je to jedna z najdôležitejších otázok, ktorá leží na stole už posledných 200 rokov, od doby osvietenstva. Dnes škola odovzdáva „znanosti, zručnosti, kompetencie“, a tiež trochu dbá na mravy, dobro a charakter. No podľa Komenského je to presne naopak – škola má ako skutočná

vo. A vidíme, že systém nefunguje. Na Slovensku máte aspoň povinný predmet etickej a náboženskej výchovy, žiak si môže vybrať. V Čechách je to nepovinný predmet, a preto si ho nikto nevyberá. Etická výchova sa na školách takmer vôbec neučí a náboženská výchova už tobôž. Ale ani jedna hodina týždenne, či už je povinná alebo nepovinná, situ-

ročníka takmer všetci študenti prichádzajú už ako hotoví relativisti. „Pravda je relatívna, subjektívna, rovnako ako dobro a zlo,“ tvrdia. „Čo je dobré pre mňa, nie je dobré pre teba.“ S týmto presvedčením žijú a vystačia si s ním. Obrátiť im ho naruby a získať ich pre opačný pohľad na skutočnosť vnímam ako svoju úlohu. Odborne sa tomu hovorí

„teória postojovej zmeny“. Nie je však ľahké človeka k niečomu pohnúť a už vôbec nie donútiť. Mám však stratégiu, ako si poslucháčov získať.

Čo je jej podstatou?

Krôčik po krôčiku sa ich snažím priviesť k porozumeniu, že existuje objektívna pravda. Zmena sa však netýka len rozumovej stránky. Musia sa pohnúť aj vo svojich emóciách, vôli a tiež v schopnosti konať, uviesť naučené do praxe. Je to pomerne komplexný proces. Je známy Komenského výrok: „Poznať dobro, chcieť dobro a konať dobro, i keď sa nikto nepozereá.“ To isté môžete nájsť aj v príručkách postojovej zmeny: „Zmena sa deje na úrovni kognitívnej, emočnej – afektívnej a konatívnej.“ Je to ďalšie potvrdenie toho, aký je Komenský aj po 400 rokoch nadčasový.

Principiálne ide o to, aby študenti porozumeli, či sa dokonca až zamilovali do skutočnosti, že niektoré veci sú skutočné. Nie sú vydané napospas našej subjektívite alebo relativite. Je tu niečo naozaj pevné a spoľahlivé. Existuje objektívna pravda, od ktorej odvodzujeme všetko ostatné. Pravda, ktorá zaväzuje a činí život lepším. Ak oklamem svoju manželku, tak ju strácam. A študenti vedia, že nemôžu klamať svojim najbližším, ak ich nechcú stratiť.

Zvyšuje potrebu výchovy k mravnosti aj nástup umelej inteligencie na scénu? Médiá informovali o kauze, kedy žiaci šírili pornografické fotografie, ktorým cez AI dosadili tváre svojich spolužiakov. Polícia tento prípad rieši ako trestný čin.

Každá technológia, ktorú sme v modernom svete objavili, zmocňuje ľudský potenciál či už pásová a strojová výroba, alebo počítača, internet. A ak bude ľudský potenciál dobrý, mravný, charakterný alebo „cnostný“, ako hovorí Komenský, tak nám nehrozí žiadne nebezpečenstvo.

Preto je zásadné, aby edukácia, výchova a vzdelávanie, či už v rodine alebo na škole, mala priority. Vtedy technológie nebudeme zneužívať a sme pred nimi v relatívnom bezpečí. Aj keď sa, samozrejme, vždy nájde niekto, kto ich zneužije. Ide o priority spoločnosti. Ak budeme vychovávať cnostné generácie, tak človek charakterný nebude zneužívať technológie, ani nič čo vezme do ruky. A to isté platí aj o umelej inteligencii. Ide len o to, kto ju bude používať.

Na 8. školskej konferencii sa diskutovalo aj o tom, či je lepšia autoritatívna alebo liberálna výchova. Funguje lepšie východný prístup, založený na disciplíne a rešpekte k autoritám, alebo západný – liberálny?

Je to jalová dilema, neplodná a nefunkčná. Komenský to taktó nevymedzuje: buď som autoritatívny alebo liberálny. Všetko závisí od veku dieťaťa a konkrétnej situácie. Ak si to okolnosti vyžadujú, je v poriadku, ak je pedagóg autoritatívny, inokedy môže zvoliť voľnejší prístup a dopriať dieťaťu slobodu. V oboch prípadoch samozrejme so správnou intenzitou.

Možno ste videli Obecnú školu, kde učiteľ Igor Hnízdo dostal triedu, ktorá bola ako divoká zver. Preto musel byť veľmi autoritatívny. Ak učiteľ/ka vstúpi do triedy a zistí, že sa tam dve deti bijú ako o život, tak nemôže konať inak, ako do sporu autoritatívne vstúpiť a zasiahnuť. Slovo autorita znamená „moc“. Keď sa narodí dieťa, rodič musí tiež uplatniť svoju moc – rozhoduje, keby sa bude jesť a kedy spať. A je to v poriadku. Ako dieťa rastie, tak autorita rodiča ustupuje, umenšuje sa. Dieťaťu dopraje viac slobody. Dilema medzi autoritatívnou a liberálnou výchovou je preto úplne falošná.

S Komenským vás spája aj to, že ste sa narodili a vyrástli

v prostredí Cirkvi bratskej. Aká bola a je vaša cesta viery? Narodil som sa do mierne disidentského prostredia v bašte komunizmu v Ústí nad Labem. V pivnici jedného domu sa pravidelne schádzala malá skupinka ľudí okolo Vlada Fejfara – disidentského evanjelistu, laického kazateľa, pôvodne právnik. Prichádzal medzi nás aj jeden agent ŠTB, ktorý sledoval, či sa na stretnutiach nedeje niečo nekalé. Na tieto pivničné stretnutia som chodieval so svojimi rodičmi, čo bolo dosť nezvyčajné. Cirkev bratská bola v tej dobe percentuálne zanedbateľná a dodnes to je malá cirkev. Prostredie, v ktorom som vyrastal, sa stalo súčasťou môjho myslenia aj spôsobu fungovania.

Neskôr mi došlo, že sa ma to týka osobne a že nemôžem byť iba poslucháčom alebo konzumentom, ale musím na to odpovedať. A tak som odpovedal. Nemám za sebou dramatický príbeh, o ktorom by som mohol hovoriť. Odjakživa som veril tak, ako mi to sprostredkovali rodičia a komunita, ktorej sme boli súčasťou. Autenticky som vieru prijal a žijem v nej dodnes. Niektoré veci som si musel samozrejme neskôr vybojovať a hlbšie im porozumieť. Detskú vieru pretavil do dospelosti. Našťastie som nemal žiadne zvláštne rebelujúce obdobie.

U Komenského splýva pojem dobro s pojmom Boh. „Dobro si činí obydlie z človeka,“ píše. Ako sa môže dobro zabývať v človeku?

Akýmkoľvek dobrým konaním. Napr. tým, že upracem domácnosť, aby to nemusela robiť manželka. Konanie drobných, jednotlivých skutkov je spôsob, ako sa dobro v človeku zabýva. Na druhej strane, ak už používame túto metaforu, je veľmi ľahké dobro aj vyhnať z domu.

Rok 2020 bol vyhlásený za Rok Jana Amosa Komenského, v rámci ktorého ste reali-

zovali projekt Komenský 2020, na ktorom ste participovali. Bol to jeden zo spôsobov, ako viac priblížiť odkaz Učiteľa národov verejnosti?

Projekt, ktorý v jubilejnom roku začal, ďalej pokračuje. Len sme ho premenovali. Už sa nevolá Komenský 2020, ale Komenský – príbehy ľudskosti. Ide vlastne o celoštátnu súťaž, ktorá zbiera súčasné príbehy ľudskosti. Projekt sa realizuje na školách a má dve časti. Začína vzdelávacím seminárom, kde lektor žiakov oboznámi s kľúčovými Komenského myšlienkami. Interaktívnymi metódami deti postupne vŕhajú do Komenského príbehu.

Potom nasleduje ďalší krok – realizácia v praxi. Deti majú nájsť niečo vo svojom okolí, čo môžu napraviť a zlepšiť, keďže Komenský zdôrazňoval potrebu všenápravy vecí ľudských. Nestačí ostať len pri počúvaní a hovorení, teóriu treba uviesť do praxe. Škola môže následne projekt prihlásiť do súťaže, ktorú vyhlasujeme každý rok. Sú aj také školy, ktoré projekt síce realizujú, ale necítia potrebu súťažiť. Funguje to samo osebe ako forma projektového vzdelávania. Odmenou pre deti je, keď vidia výsledok svojej vlastnej práce.

Aké projekty vás čakajú v dohľadnej dobe?

Ako som hovoril, prebieha projekt *Komenský – príbeh ľudskosti*, ktorý obsahuje množstvo seminárov pre učiteľov. V *Centre pre etiku a rozvoj charakteru* pokračujeme v školení učiteľov v koncepte charakterovej výchovy. Okrem štandardnej výučby na fakulte cestujem a prednášam. Zapojil som sa aj do projektu, ktorý organizuje diskusie o dezinformáciách. Išiel som do toho, aby sme v Čechách nedopadli tak ako vy na Slovensku po tohtoročných parlamentných voľbách.

A bodka na záver – prečo by sme mali dobre načúvať Komenského prorockému hlasu?

Komenského výrok: „Poznať dobro, chcieť dobro a konať dobro, aj keď sa nikto nepozera“, je zameraný nielen na individuálnu bytosť, ale aj na celé ľudstvo. Vedel, že jednotlivci tvoria komunitu, a že žiadnemu spoločenstvu sa nebude dariť dobre, ak sa nebude dariť jednotlivcovi. A platí to aj naopak – žiadnemu národu sa nebude dariť dobre, ak sa nebude dariť dobre všetkým národom.

Komenský chcel „dielničky ľudskosti“ zaviesť v každej obci, v každom meste. Chcel, aby do školy chodili bohatí aj neurodzení, chlapci i dievčatá, čo bolo v jeho dobe revolučné. Vedel, že celistvosť – holistika jedinca nie je dlhodobou udržateľná bez blaha celku. Jeho didaktické postupy a metódy sú len čriepkom v jeho veľkej vízii starostlivosti o celú spoločnosť. Veď všetci stojíme na jednom javisku sveta, a to, čo sa tam deje, sa týka nás všetkých. Dnes to pociťujeme zvlášť pálčivo. ■

APOŠTOL PAVOL VERZUS KOMENSKÝ

IVAN ELKO, generálny biskup ECAV

Chcel by som vás pozvať k tomu, aby sme si vedľa seba postavili dvoch veľikánov z dejín cirkvi: najväčšieho misionára z čias helenistickej antiky – apoštola Pavla a učiteľa národov z čias európskej renesancie – Jana Amosa Komenského. V čom sa ich osudy a pohľady na svet líšia? A aký má význam toto porovnanie pre nás – predovšetkým pre učiteľov na cirkevných školách, v 21. storočí?

ZÁKLADNÝ ROZDIEL

Pavol

bol človekom so statusom občana rímskej ríše, slobodným človekom s právami. Za svojho života a v tých časoch impéria, kde sa pohyboval, nezažil žiaden vojenský konflikt. Naopak, brázdil po rímskych provinciách – dnešným Tureckom, Gréckom a Sýriou, kde pulzoval vyspelý helenistický život s vysokou životnou úrovňou. Používal sieť veľmi

solídnych rímskych ciest a ďalšie vymoženosti. Ak Pavol trpel, nepochádzalo to zo zlých vonkajších okolností, ale z čisto ľudského odporu voči zvesti o Ježišovi Kristovi, ktorú niesol.

Komenský

ako mladý muž zažil českú i európsku tragédiu: tridsaťročnú vojnu a zvlášť jej prvé dejstvo, ktoré sa odohrávalo v Čechách, kde po bitke na Bielej hore nastala doba temna. Komenský v ťažkých zmätkoch vojny a protireformačných čistiek stráca manželku a dve deti. Neskôr stráca ďalšiu manželku a deti. Stráca svoju vlasť a stáva sa exulantom, pútnikom s prechodnými domovmi. V horiacom Lešne stráca svoju

knižnicu a mnohé svoje diela, vrátane rukopisu *Všenápravy*. Ak Komenský trpel, nebolo to z odporu voči zvesti o Ježišovi Kristovi. Kresťanstvo bolo v Európe už dávno etablované ako svetónázor. Utr-

penie mu pripravila vonkajšia zlá situácia, v ktorej sa nachádzal.

Tak by sa dal asi popísať základný rozdiel medzi nimi. Ten mal však aj svoje ďalšie dôsledky, ktoré sa premietli do ich nazerania na Boha, na vieru v Neho.

Pavol

veľmi intenzívne prežíval, ako celá spokojná a idyllicky si nažívajúca civilizácia okolo neho hľadá pravého Boha. Hľadá ho v pestrom a spokojnom svete a diani okolo seba – v náboženstve, vo filozofii, v ezoterike, v umení, v neviazanej vitalite. Pavol je presvedčený o tom, že aby človek našiel Boha, nemusí utekať zo sveta. Môže zostať vo svete, iba zaostríť svoju pozornosť na to najnepravdepodobnejšie miesto, s ktorým Boh môže mať niečo spoločné – na rímsky nástroj popravy, na kríž. Zomierajúci Ježiš je pravým Bohom, zmyslom a pokojom.

V tom je typický on, i zvesť, ktorú prináša. V liste Kolosenským (1, 24 – 29) píše, že prežíva „utrpenia“, v ktorých však stále zostáva radostným kresťanom. Stojí „v súženiach“, ktoré vníma ako doplnenie a súčasť Ježišových súžení. Žije čínorodý život, v ktorom má status „služobníka pre cirkev“, ktorý „dopĺňa Slovo Božie“, ktoré chcel Boh dať ľuďom poznať. Krista „zvestuje“, ohľadom Krista iných „napomína“ a „vyučuje“ – v tom je Pavol okrem misionára aj pedagóg. Ale predovšetkým povie, že sa ako misionár a pedagóg „namáha“ a „bojuje“ – ale to všetko „v Kristovej moci, ktorá mocne pôsobí vo mne“.

Pavol teda neuteká zo sveta do špeciálnych sfér, aby našiel Boha a zažíval, ako sa ho Boh dotýka a posilňuje ho. To všetko zažíva priamo vo svete, tu a teraz.

Komenský

na rozdiel od toho zažíva – ako je o tom presvedčený – ľudskú civilizáciu v posledných predsmrtných krčoch. Pohľad okolo neho je zúfalý. Kresťanskí pánovníci snujú zákerné plány proti sebe, kresťanské národy sa navzájom hubia. Cirkvi a konfesie sú postavené do nezmieriteľného konfliktu, pri ktorom tečú potoky krvi. Všade vidieť iba násilie, morálnu spúšť, ničenie, nezmerané utrpenie, nezmyselnosť, zmar.

Ak chce človek uprostred toho všetkého nájsť Boha, zmysel a pokoj, musí sa úplne zo sveta stiahnuť. Musí vstúpiť do akoby veľmi úzkeho priestoru svojho srdca. Jedine tam vzniká veľmi intímne a osobné puto. Človek sa tam musí pravidelne vracáť a dlho tam zotrvať. To jediné mu umožňuje žiť a prežiť.

Napokon, to, ako skepticky pozerá Komenský na svet okolo seba, napovedá aj úplný názov jeho jubilujúceho spisu „Labyrint sveta a raj srdca“. Názov čítam v origináli *v tom svete a v veciach jeho všetkých nic není než matení a motání, kolotání a lo-*

potování, mámení a šalba, bída a tesknost, a naposledy omrzení všeho a zoufání: ale kdož doma v srdci svém sedě, s jediným Pánem Bohem se uzavírá, ten sám k pravému a plnému myslí upokojení a radosti že přichází“.

Nečakaný prienik

Odísť z prevráteného sveta, z tohto zlovestného labyrintu, to je pre Komenského jedinou možnosťou, ako nájsť Boha, zmysel a pokoj. Pavol by takýto postoj asi nepochopil. On stojí uprostred sveta a píše, ako sme počuli, že sa „namáham a bojujem v Kristovej moci, ktorá mocne pôsobí vo mne“. Takto živo, bezprostredne, vitálne ju prežíva. Ani štipka skepsy voči svetu, ani náznak pocitu, že ide o temný labyrint, z ktorého kvôli Bohu treba utiecť.

V tomto bode ale porovnanie Pavla s Komenským nesmie skončiť, pretože by bolo schematické a nepresné. Komenský totiž nebol iba autorom slávneho Labyrintu. Bol pedagógom s myslou univerzalistického vizionára.

Komenského útek zo sveta a nájdenie Boha, zmyslu a pokoja v skrytej sfére srdca nebol posledný želaný stav, ku ktorému viedol človeka – či už dieťa, alebo dospelého. Bol to iba stav východiskový, čo je úplne zásadné konštatovanie.

Človek sa vo svojom srdci stretá s Bohom, nachádza zmysel a pokoj, aby mohol potom urobiť niekoľko ďalších vecí: napraviť svoju myseľ, obnoviť svoju mravnosť, znova postaviť na vrchol svojich preferencií pravé hodnoty, vzdeláť sa, aby žil pravé kresťanstvo. Aby sa stal bytosťou, ktorej dáva štruktúru Boh a nie zvlčilá doba, v ktorej žije.

Komenský sa snaží všetky tieto komponenty poňať v celku, zosumarizovať ich a viesť do nich človeka. Tam sa začína jeho veľké pedagogické dielo. Nájdenie Boha v raji srdca je iba východiskom a podmienkou osobnej nápravy a obnovenia, tiež nápravy a obnovenia normálnych vzťahov v rodine a v najbližšej ľudskej obci, až ďalej a ďalej... tou poslednou Komenského víziou je gigantická obnova temného sveta – jeho *Všenáprava*. Kristus, ktorý prichádza, lebo musí prísť – takéto jediné riešenie si Komenský predstavuje v neriešiteľných dobách tridsaťročnej vojny – musí nájsť civilizáciu a cirkev inú, obrátenú a obnovenú, a tak si ju vziať k sebe.

Paradoxne teda Komenského, ktorého sme na začiatku tejto úvahy videli, na rozdiel od Pavla ako utekajúceho zo sveta, vidíme vo finále ako toho, kto uteká zo sveta preto, aby sa vzápätí k svetu obrátil a vrátil sa doň. Komenský chce darovať svetu človeka – dieťa alebo dospelého – úplne obnoveného a napraveného: morálneho, úprimne veriacieho kresťana, vzdelanú a uzdravenú ľudskú bytosť. Komenský s Pavlom sa teda napokon stretnú a vysvitne, že obaja stoja nohami pevne na zemi a sú účastní jedného a toho istého diela.

Aktualizácia do dnešnej doby

Čo hovorí toto malé porovnanie Pavla a Komenského nám? Myslím si, že naša doba nesie v sebe niečo zo skúseností jedného i druhého.

Deti a mládež môžu mať životný pocit Pavla, ktorý vo svojej dobe zažíval svet ako znesiteľný. Poznal, že práve do tohto sveta vstúpil Boh v Kristovi, v Ňom nám daroval všetko a tu sa nás dotýka.

Aj oni sú radi na svete. Túžia po zmysle a naplnení. Spájajú so svetom a s možnosťami, ktoré poskytuje, mnoho svojich snov a nádejí. Sú fascinovaní možnosťami, očarení pozlátkom, rozmazaní konzumáciou tovarov a služieb. Projektujú si šťastie podľa príbehov celebrit. Za tým všetkým je koniec koncov úpenlivé volanie po Bohu.

Môžu mať aj životný pocit Komenského, ktorý v apokalypse tridsaťročnej vojny zažíval, že tento svet je temný labyrint a treba z neho zutekať.

Mohli by sme spraviť celú konferenciu o tom, aké rozličné podoby majú úteky našich detí a mládeže z tohto sveta. Zdá sa im miestom odcudzeným, chladným, nehostinným, bezobsažným. A aké bizarné podoby má to domnelé šťastie, ktoré nachádzajú v ponorení sa do svojho vyprahnutého srdca, do najužšej bubliny podobne opustených

a poznačených rovesníkov, alebo do samoty internetových galaxií.

Pavlov príbeh

nás povzbudzuje, aby sme deťom a mládeži prízvukovali, že svet je napriek všetkému dobré miesto pre život, ale že šťastie a naplnenie nenájdeme v žiadnej z vecí tohto sveta, iba na jednom mieste a v jedinej udalosti – v kríži Ježiša Krista, v ktorom sa človeku otvoril pravý Boh a daroval mu všetko. Konfrontácia človeka s Kristom, to je Pavel.

Komenského príbeh

nás povzbudzuje, aby sme deťom a mládeži ukazovali, že Boh a viera nie sú lacným tovarom. Majú svoju vysokú cenu, ku ktorej sa človek musí dopracovať, osobne a namáhavo. Aj za cenu odvrátenia sa od toho, čo ponúka svet. A radikálneho priklopenia sa k tomu, čo sa odohráva medzi mnou a Bohom v intimite srdca. Ale to všetko napokon nie preto, aby sme nezostali čudákmi vo svojej bubline, ale aby sa zmena srdca odzrkadlila v celej ďalšej podobe môjho života, vzťahov, hodnôt, vzdelávania, práce, budúcnosti. Nová podoba života, vychádzajúca z Krista, doslova „naučená“ v Kristu, to je Komenský. ■

MOZAIKA KOŠICE

ERVIN MITTELMANN

Drahí priatelia a partneri. Vaša modlitebná a finančná pomoc je pre našu službu výnimočne významná. Náš misijne zameraný zbor existuje vďaka Božej milosti, pre Božiu slávu a získavanie a budovanie Kristových učeníkov. Nevieme si predstaviť našu službu a napredovanie bez vašej modlitebnej a finančnej podpory. Ďakujem vám z celého srdca.

Ako Boh odpovedal na modlitby za posledných 6 mesiacov minulého roka?

Toto obdobie patrí k najdôležitejším v zborovom a mojom osobnom živote. Spomením 9 udalostí, ako Pán Boh viedol a odpovedal na naše a vaše spoločné modlitby.

1. Stabilizovaná práca s ukrajinskými priateľmi. Pomohli sme asi 40 rodinám v Košiciach a vyzerá to tak, že najväčšia kríza je za nami. Vďaka Odboru Humanitárnej pomoci (CB) máme pracovníčku Albínku pre ďalšiu prácu v tejto oblasti.

2. Od 1. 4. do 20. 6. som čerpal Sabatikal a absolvoval som terapiu. Boh hlboko zasahoval do môjho srdca a menil ho.

3. Koncom júna sme krstili a prijímali 6 ľudí do zboru. Je to najväčšia rastová udalosť a ovocie mnohej práce na Božom diele. Medzi týmito krstencami bola aj naša dcéra Miriam.

4. Naše deti sa duchovne posúvajú dopredu. Významne tomu pomohli letné tábory (napr. Opál kemp a VeDeLe - ÚniaDM) plné evanjelia, porozumenia, prijatia a výziev. Naše deti boli už aj pomocníkmi na 2 táboroch.

5. S rodinou sme absolvovali krásnu dovolenku v Grécku.

6. Ženy v zbore sa zúčastnili ďalšieho spoločného výletu, ktorý majú každý rok. Bol dôležitý z hľadiska nasledovania Krista. Boli výrazne povzbudované v pastorácii, raste, vzájomných vzťahoch a službe.

7. Starší v zbore mali náročnú úlohu viesť zbor v mojej neprítomnosti. Boli to takmer 3 mesiace. Urobili kus dobrej práce.

8. Zbor nám porástol o 22% z 23 na 29 členov. Je to povzbudenie. V r. 2015 sme zakladali zbor so 6 ľuďmi. Vyzerá to, že z posledných kríz vychádzame posilnení.

9. Na letných teens-kampoch sa zúčastnilo 8 detí z nášho zboru, avšak + 8 neveriacich detí, ich priateľov z nášho misijného okruhu. Toto naozaj motivuje a posúva našu prácu.

Čo sa dialo so mnou? Čo ma významnejšie ovplyvnilo a povzbudilo?

Môj Sabatikal bol dôležitejší a širší, ako tu dokážem opísať. Vyrastal som v neveriacej a nezdravo funkčnej rodine židovských preživších koncentračných táborov a potom nepočujúcich rodičov. Svoj život som Kristovi odovzdal vo veku 19 rokov (rok 1999), čo bolo výborné. Neskôr, po 15 rokoch v duchovnej službe, som sa našiel v stave vyhorenia, emočnej vyčerpanosti a zdravotne poškodený. Najhoršie na tom bolo, že som vôbec nevedel, čo a prečo sa mi to deje. Už som nevládal ďalej. Prerástlo to tak, že som tým začal ohrozovať svoju rodinu a moju ďalšiu službu. Vedel som, že musím ísť na Sabatikal a musím sa niečo zmeniť. Stalo sa. Boh to naozaj detailne naplánoval. V rámci Sabatikalu, som absolvoval 4-dňový intenzívny terapeutický pobyt. Ono to fakt zaťriaslo mojim svetom. Problém bol, že som sa celý život ochotne a až nezdravo odhodlane a obetavo venoval «zachraňovaniu sveta, aspoň niektorých...» okolo mňa. Mizériu, stratených a zlomených ľudí vidím všade okolo seba a mám potrebu slúžiť a pomáhať iným. Veď preto som sa aj stal kazateľom a založil zbor... Moje ťažkosti narastali, pretože že som nemal kvalitnú starostlivosť od duchovného okolia a ešte aj o finančné krytie musím namáhavo zápasit (obe sú bežnou súčasťou života služobníkov). Je to komplex vecí, ktoré ma vnútorne viac a viac ťažili. Cítil som sa nielen nepochopený, ale aj zosmiešňovaný, potupovaný, lebo «veď mojou úlohou je trpieť pre Krista». Na terapii som zažil hlboké impulzy a starostlivosť o mňa, moje srdce, moju myseľ, moju dušu. Konečne. Nieкто sa teší z toho, že žijem! Tento priestor ma nepustí, aby som to rozpisoval ďalej. Napíšem len toľko, že sa mi zmenil pohľad na seba, na Boha, na službu, na misiu, na Božie kráľovstvo, na rodinu. Odkedy som sa vrátil zo Sabatikalu, zmenil som svoj časový harmonogram a omnoho intenzívnejšie a kvalitnejšie sa starám o svoje telo a o sýtenie svojej duše v Božej prítomnosti. Cítim, že existujem. Nielen, keď niečo robím. Predtým existovali hlavne tí iní... ■

Poznámka: vyššie uvedené je len môj popis. V žiadnom prípade nie sťažnosť, alebo nevďačnosť.

Fotospomienka na konferenciu modlitebného spoločenstva Lýdia z 3. júna 2023

Výkladom Božieho Slova poslúžila Heather Porter, ktorú prekladala Zuzka Nováková

Ženy z Ukrajiny zo Svaljavy a Porterovci z Austrálie

Modlitby za Slovensko s doprovodom Márie Wiesnerovej

PORIADOK

EMIL KOMÁRIK

Moja žena tvrdí už 57 rokov, čo sme manželia, že najdôležitejšie je mať vo veciach poriadok. Tak som si trochu pošpekuloval o poriadku v myšlienkach a rád sa o to podelím s vami, priatelia.

TRIEDENIE A KLASIFIKÁCIA.

Psychológovia venujú veľa času a papiera, aby popísali a vysvetlili, akým spôsobom poznávame svet a málo pozornosti venujú tomu, aby sme pochopili dôvod a zmysel poznávania. Lebo kým nevezmeme vážne účel poznania a nebudeme rozumieť dôvodom a úmyslom, pre ktoré poznávanie dáva zmysel, nebudeme ani vedieť priradiť jednotlivým poznávacím aktom či už miesto, alebo váhu a význam. Ale v podstate je to nakoniec jednoduché. Môžete mať preskúmané všetky sorty a odrody kávovníka, o príprave dobrého kávového nápoja vám môže barista urobiť celovečernú šou. Ale ak chcete mať svoju šálku kávy, takú naozajstnú, bez úvodzoviek, musíte si ju urobiť vlastnými silami a potrebujete mať k tomu výsledky širokej medzinárodnej spolupráce, čiže aspoň džezvu z Maroka, talianske koťogó s maďarským menom, alebo ak rezignujete, tak aspoň horúcu vodu v smaltovanom čajníku z Filakova, ruskú zuzanu od plnotučnej horčice vyrobenú v Modřiciach pri Brne, no a napokon praženú a zomletú kávu, aspoň tú Popradskú. Čím som chcel naznačiť, že reč, poznanie, mená, vzájomná komunikácia sú na to, aby sme mohli urobiť niečo spoločne.

Mr. Človek sa ráno zobudí a pred očami má ulicu, mesto, cesty, letiská, polia, fabriky, proste celú civilizáciu, ktorú treba udržať v chode. A Mr. Človek si nedá pokoja a myslí si, že predovšetkým ju treba zlepšiť. A je mu jasné, že toto nezvládne sám a musí sa nejako dohodnúť s druhými. Zatiaľ nič lepšie ako jazyk na dohodnutie sa s druhými nevymyslel. Ale jazyk je potvorská záležitosť, nemá pevné miesto svojho prebývania ani v ľudskom tele, ani v mozgu, ani v mysli. Existuje len v medzipriestore medzi rodičmi a deťmi, potom medzi súrodencami a kamarátmi napokon medzi spoluzamestnancami a azda aj medzi manželmi navzájom. Ako všetky veci sveta zaniká, keď sa nepoužíva. A tak ako sa menia veci okolo nás, mení sa i jazyk, ktorý používame, aby sme ich vedeli obhospodariť. Takže, poučený výrokom, že „na konci každého nášho snaženia je človek“ môžem hrdo vyhlásiť, že na konci všetkého nášho poznania je práca...

Mená vo všeobecnosti sú výsledkom slobodnej ľudskej imaginácie. Ale podmienkou ich používania je zhoda medzi užívateľmi tých vecí, ktoré označujú. Remeselnícke nástroje na Slovensku majú mená slovenské, nemecké, maďarské, české a možno i ruské a anglické, podľa toho u akých majstrov sa naši predkovia učili a na akých miestach pracovali.

Ústav pre odborné školstvo sa musí permanentne boriť s tvorbou slovenskej odbornej terminológie pre každú profesiu. Pred rokmi, som bol pritom keď sa učitelia elektrotechnickej fakulty viedli vážnu debatu o slovenskej IT terminológii.

Napríklad či sa bude hovoriť web, alebo radšej pavučina. Američania uvádzajú, že keď okolo roku 1940 budovali vojenské letectvo, museli vybudovať i vojsko pre pozemnú obsluhu. A prvá vec, ktorú museli urobiť skôr, ako začali s výcvikom, bolo zjednotiť názvy nástrojov, ktoré sa mali pri obsluhu a opravách lietadiel používať. Niektoré z nich mali aj vyše päťdesiat rôznych mien. A tak je to všade.. Dodnes mám nevyriešenú otázku, ako sa po slovensky povie „udělátko“, čo je čokoľvek, čo ste si zmajstrovali, aby vám to uľahčilo prácu, pridalo tretiu ruku a podobne.

A dobre schované jadro pudla spočíva v tom, že nie všetko, čo by sme mohli spoločne robiť, stojí za to, aby sa to urobilo či už spoločne alebo vôbec.

Ekonomovia vyrátali, že 80 percent peňazí vyplatených ako mzdy pracujúcim ľuďom je za takú prácu, ktorej cieľom je udržať vo funkčnom stave všetko to, čo už bolo vytvorené, alebo opraviť to, čo sa pokazilo a len 20 percent je určených na to, aby vzniklo niečo nové, lepšie. Ale buďme opatrní kým dáme medzi nové a lepšie znamienko „rovná sa“. Taká plánovaná životnosť bola veľká inovácia, ale neviem či je lepšie, že nový mixér, alebo mikrovlnka sa neopraviteľne pokazí týždeň po skončení záručnej lehoty.

Moji synovci na konci základnej školy dostali strategickú radu. Chlapci, vyučte sa, remeslu, ktoré sa dá robiť na vlastnom dvore či už niekde v gará-

ži, alebo ešte lepšie na stole v kuchyni. Naučte sa opravovať veci. Lebo tie sa budú kaziť večne.

To však len tak na okraj. Vráťme sa k slovám a menám. Slová reprezentujú skutočnosť. Možno nedokonale, ale nenahraditeľne. A tak aj vnesenie poriadku, alebo aspoň pochopenie poriadku sveta sa musí uskutočňovať prostredníctvom vnášania poriadku do mien, ktoré sme javom prírody prideli-
lili.

Klasifikácia je metóda, ktorej cieľom je nájsť v chaose vecí a procesov poriadok ešte skôr, ako ich dokážeme poriadne spoznať. Výsledkom klasifikácie je usporiadanie javov do zrozumiteľného počtu oddelených komôrok.

Asi najúžasnejší príklad, ako urobiť „dokonalú klasifikáciu“ som našiel v predslove Michalela Foucaulta k práci s názvom *Slová a veci*. „Podľa „istej čínskej encyklopédie“, hovorí M. F. „zvieratá sa delia na: a) patriace cisárovi, b) zabalzamované, c) zdomácnené, d) prasiatka, e) sirény, f) bájne, g) túlavé psy, h) zvieratá zahrnuté do tejto klasifikácie, i) čo sú ako bláznivé, j) nespočítateľné, k) nakreslené tenučkým štetcom z ľavej srsti, l) a podobne, m) tie čo práve rozbili džbán, n) tie, čo z dialky pripomínajú muchy.“

Keďže metodológia „istej čínskej encyklopédie“ sa veľmi neosvedčila ani v Číne samotnej, hľadáme oddávna alternatívne spôsoby, ako dávať veci do súvislosti.

Základnou metódou usporadúvania vecí je ich rozdelenie na dve skupiny. Spravidla nebývajú rovnako veľké. Prinajmenšom historická gramatika slovenčiny nám zachovala náznak, že v dobe počiatku jazyka ľudia vedeli rozdeliť hromadu na tri skupiny asi takto: jeden kus, dva kusy a veľa kusov. Spomeňme si na jednotné, dvojné a množné číslo. (napr. oko, oči a oká)

Dichotomizácia – rozdelenie na dve hromádky vyžaduje rozpoznanie rozdielu, ktorým sa jedna skupina vecí odlišuje od druhej. Tak napríklad na klavíri sú biele a čierne klávesy. Ja som hudobne úplne negramotný, ale nepodpísaný učebný text, ktorý mi ponúkol Google hovorí, že na tomto rade čiernych a bielych kláves možno vytvárať zoskupenia zvané hudobné stupnice čisto len podľa toho, kde sa v nich nachádzajú dva biele klávesy veľa seba.

Pre mňa je to všetko španielska dedina, ale keď afroamerickí hudobníci hovoria, že černošská hudba sa dá hrať aj na čisto čiernych klávesoch, tak som si Amazing grace vytukal a funguje to.

Biblický Mojžiš zistil, že dobytok, ktorý chovali jeho krajanovia možno rozdeliť na párnokopytníky a nepárnokopytníky. To bol kognitívny akt založený na pozorovaní.

Dichotomizáciu však možno robiť aj opakovane. Niekde to má zmysel, niekde nie. Pre Mojžiša malo zmysel vybrať a dichotomizovať párnokopytníky na

prežúvavce a neprežúvavce. To bolo stále ešte kognitívne delenie podľa vlastností zvierat.

Potom však urobil krok, ktorý robíme často všetci: do poznania predčasne vniesol svoje vlastné hodnotenie, To, že jedine prežúvavce sú vhodné na jedenie, rozhodne nevyplývalo z výsledkov predchádzajúceho triedenia.

Keď do triedenia vnesiem svoje úmysly, tak to už nie je vec poznania, ale rozhodnutie, ktoré robíme často úplne bez ohľadu na poznanie, ku ktorému sme dospeli. Ako onen riaditeľ, čo si vyberal sekretárku. Podľa výsledkov predchádzajúcich testov mu ponúkli tri. Jedna bola vynikajúca stenotypistka, druhá bola vynikajúca organizátorka a tretia bola expert na prácu s počítačom. Riaditeľ si vybral tú, ktorá mala najväčšie prsia.

Mali by sme vedieť že nech už použijeme akúkoľvek metódu klasifikácie rozdeľovanie do skupín sa musí robiť podľa jednej spoločnej vlastnosti, ktorú nazývame kritériom. Ak počas triedenia kritérium zmeníme, tak to už znie tak trochu podľa „istej čínskej encyklopédie“.

Druhé pravidlo triedenia je, že pre každý triedený jav je len jedna komôrka. Je paradajka ovocie alebo zelenina? Nuž jedni majú za to, že plody, teda rastlinné detičky sú ovocie a telá rastlinných mamičiek a ockov sú zelenina. Takže paradajka je ovocie. Druhí tvrdia že bez ohľadu na pôvod, to čo sa pripravuje na sladko je ovocie, a to čo na slano je zelenina. Tak si vyberme.

Naša osobná moc usporiadať veci do zmysluplných celkov sa týka len tých zopár slov a názvov, ktoré máme v pamäti z vlastnej skúsenosti. Väčšinou sme v tomto smere bezmocní, lebo väčšina toho, čo si pamätáme o svete, nemáme z videnia, ale z toho, čo sme počuli od druhých, alebo sme si prečítali, ako to roztriedili oni. Aj naše informácie potrebné na dobré roztriedenie sú často neúplné, lebo sme neboli ten deň v škole, alebo sme tam nechodili vôbec, alebo ani učitelia sami nevedeli, ako to je. Ale najčastejší dôvod, prečo máme chaos v hlave je, že sa chceme naučiť jednotlivosti, ale neučíme sa hľadať, ako veci spolu súvisia.

Mimochodom, odkiaľsi z obďaleč sa na naše úsilie nájsť poriadok vo veciach pomocou slov, pozerajú so sarkastickým úsmevom židovskí majstri kabaly, pre ktorých realita má viac vrstiev a my sa pechoríme len za poznávaním a klasifikáciou tej prvej. Podľa nich skutočnosť pozostáva a) zo zjavnej oblasti toho, čo je zjavné, b) zo skrytej oblasti toho, čo je zjavné, c) zo zjavnej oblasti toho, čo je skryté, d) zo skrytej oblasti toho, čo je skryté. Že nerozumíme kabale? Malé dostupné okienko do nej sa volá Jidiše kop a napísal to Rabi Nilton Bonder. Vydal Knižný klub, 1999. Aj keby sme si takú knihu prečítali, židovských majstrov kabaly z nás to neurobí, ale aspoň pomôže zamyslieť sa nad hĺbkou našej nevedomosti. ■

LASTOVIČKY A VIANOČNÝ MUZIKÁL ARTABAN

IVETA TOPOLČANYOVÁ, OZ Sluha, Stará Turá

Milí priatelia, ak ste počas týchto vianočných sviatkov nestihli byť účastní nášho krásneho predstavenia, dovoľte, aby sme sa s vami podelili o radosť na stránkach Dialógu. Detský spevácky zbor Lastovičky naladil srdcia divákov v Trnave a Starej Turej na opätovné prežitie posolstva vianočného príbehu, ktorý má aj po dvoch tisícročiach silu zmeniť ľudský život.

O čom je Artaban?

Peter Ferík, riaditeľ OZ Sluha, nás svojím scenárom k muzikálu pozýva prežiť vianočné dobrodružstvo trochu inak. Dej sa začína rozvíjať v ďalekom Oriente, kde učené muži skúmajú starodávne posolstvá o narodení Spasiteľa celého sveta. Len niekoľkí z nich sa nadchli natoľko, že spoznali znamenia, ktoré sa ukázali v plnosti času, a boli ochotní vydať sa na ďalekú cestu za žiarivou hviezdou. Jedným z nich bol Artaban. Do neznámej cudziny zobral so sebou všetko čo mal, len aby sa poklonil Spasiteľovi. Čo myslíte, dosiahol cieľ svojej vysnívanej cesty? Stretol sa s Božím Synom?

Silný dojem z predstavenia umocnili nádherné vianočné piesne, krásne pestré kostýmy a hlboké myšlienky, ktoré sa prelínajú celým muzikálom. Neodolateľné sú aj výkony detí. Starší sa snažia byť viac profesionálni, no a tí najmenší možno práve drobnými chybičkami vyčaria úsmev na vašich tvárach. Ale verte, že každý jeden nácvik bol sprevádzaný úprimnou radosťou a túžbou obohatiť vaše vnútro a preukázať vám lásku a vďačnosť, nielen v tomto predvianočnom čase.

Doprajme Lastovičkám rozlet!

Detský spevokol Lastovičky sa pred vyše desiatimi rokmi vyprofiloval z ochotníckeho divadelného krúžku Sluha a pôsobí v Starej Turej pod záštitou rovnomeného občianskeho združenia. Umelec-

kou vedúcou a dušou nášho detského spevokolu je vždy milá, usmiata, nekonečne trpezlivá a láskavá Janka Feríková. Od malička miluje hudbu. Vyštudovala konzervatórium v Topolčanoch a od roku 2006 sa venuje práci s deťmi a mladými ľuďmi. Deti odprezentovali už takmer desiatku muzikálov a množstvo predstavení. V posledných rokoch sa veľmi tešíme vzájomnej spolupráci s deťmi a ich rodičmi z trnavského cirkevného zboru.

Je úžasné, keď vidíme na deťoch ovocie viery. Keď vieme verne a trpezlivo vyčkať aj ťažké časy, ale predsa s nádejou a Božou pomocou stáť na mieste, kde nás chce Pán mať. Každým ďalším vystúpením sme vždy veľmi dotknutí a vidíme, že práca s týmito nádhernými deťmi je veľmi obohacujúca a požehnaná.

Lastovičky koncertujú najmä v rámci Slovenska. Na cestovanie a technickú podporu potrebujú financie, ktoré získavajú iba od dobrovoľných darcov. Za sebou majú aj benefičné koncerty, kedy svojím vystúpením prispeli k verejnej zbierke na podporu konkrétnych ľudí alebo celých rodín a riešenie ich životných problémov.

Lastovičky prinášajú radosť a nádej!

Spevokol spája celé rodiny. Mnohé deti spievajú od malička a rozletia sa až vo vyššom školskom veku. Neraz však prídu a so spevom na vystúpeniach pomôžu aj stredoškólači i starší. Celý súbor má tak rodinný charakter. Staršie deti ťahajú tie mladšie. Vystúpenia v rôznych mestách sa nezaobídu bez podpory rodičov a pomoci viacerých ochotných spolupracovníkov. Na jednej strane sa deti učia slúžiť druhým a poskytnúť svoj voľný čas dobrej veci. No a na strane druhej sú samé obohatené obsahom duchovných piesní. Sme nesmierne vďační za každé nové dieťa, za každú rodinu, s ktorou sa môžeme zblížiť a niesť spolu po našej domovine posolstvo Božej lásky.

Napríklad minulý rok boli Lastovičky pozvané do Senice a do Modry na Deň modranského sirotinca. V septembri vystúpili na rodinnej konferencii v Šahách a v novembri v Turčianskych Tepliciach. Absolvovali spolu aj víkendové sústredenie v misijnom centre Prameň na Súši. V staroturianskom kultúrnom dome si zaspievali so známou speváčkou Máriou Čírovou a počas tohtoročného adventu koncertovali so spevákom Robom Opatovským. Vidíte sami, že deti minimálne raz do mesiaca niekam vycestujú.

Za pravidelnými nácvikmi je kus driny a sebaobetovania. Na úkor voľného času treba venovať hodiny nielen spevu, ale aj hre na hudobné nástroje a príprave kostýmov či scény.

Spevokol má asi 30 členov a keďže vystupujú aj malé deti z Nového Mesta nad Váhom a z Trnavy, cestujú s nimi i rodičia, a to všetko okrem iného vyžaduje dobrú organizáciu a veľa energie. ■

MOJE VIANOCE

Aj vďaka vašej podpore bude medzi nami viac lásky a porozumenia!

Jednou z možností je pravidelné sponzorské prispievanie na účet OZ Sluha alebo jednorazový príspevok, ktorý vás nezaťažuje, ale radi ho darujete na dobrú vec. Stačí, keď prispeje dostatok ľudí, hoci aj malým darom. Prosíme vás preto, zapojte sa a podprite Lastovičky akýmkoľvek spôsobom je vám to najbližšie (modlitby, zdieľanie) finančný dar priamo na účet OZ Sluha

IBAN: SK441111000001015619003

s poznámkou Lastovičky.

Srdečne ďakujeme!

JEŽIŠ MÁ MOC NAD SMRŤOU

Pripravili: IVETA a ROMAN TOPOLČANYOVCI

Vasil ležal v nemocnici už niekoľko týždňov. Patril medzi vojnové obeť. Deti by nemali zažívať hrôzy vojny. A predsa sa aj v tejto chvíli bojuje na mnohých miestach našej zeme.

Tento chlapec prišiel o rodinu na Ukrajine. Vďaka dobrým ľuďom sa dostal z hrozných podmienok do krajiny, kde bol mier. Bol však ťažko ranený. Granát mu zasiahol brucho a veľká rana sa nechcela zahojiť. Vasil nehovoril. Komunikovali iba jeho belasé oči.

Do nemocnice prišli pracovať dve začínajúce zdravotné sestry. Obidve poznali Pána Ježiša a prácu, pre ktorú sa rozhodli, brali ako príležitosť konať lásku a milosrdenstvo medzi chorými. Tak sa dostali aj k Vasilovi. Chlapec bol už vtedy na tom zle. Nejedol a dýchať mu pomáhali prístroje.

Počas jednej nočnej služby si tieto sestry spoločne čítali príbeh o vzkriesení Jairovej dcéry. Vtom nemocničné ticho prerušil zvukový signál z Vasilovej izby. Chlapec zomieral, zlyhávali mu všetky životné funkcie. Lekári okamžite začali s oživovaním. Frmol po nejakom čase utíchol, prístroje sa vyplli a svetlá zhasli. Iba dve sestričky s nádejou zašepkali krátku modlitbu: „Pane, ak Ty chceš, môžeš tu a teraz všetkým ukázať, že máš moc aj nad smrťou.“

Asi sa vám bude zdať neuveriteľné to, čo nasledovalo. Vasil si v tmavej izbe sadol a prvýkrát po štyroch mesiacoch preležaných v nemocnici zvolal: „Ham! Ham!“

Zrazu pocítil hlad. Dovtedy sa ho snažili s obťažami kŕmiť len malou lyžičkou a aby otvoril ústa, vždy mu povedali: „Vasil, ham!“

Bola z toho veľká senzácia. Vasila previezli do doliečovacieho zariadenia, kde sa postupne zotavil.

Smutných príbehov, plných vojnového besnenia, je za posledných dvadsať mesiacov okolo nás až priveľa. Vďaka a obdiv patrí každému jednému človeku pohnutého milosrdenstvom, ktorý neľakuje na vlastný komfort a rozhodne sa rôznym spôsobom pomáhať. Požehnaný je ale aj ten, kto sa modlí a pracuje za dobrú vec hoc aj v pohodlí kancelárie. Úspechom nemusia byť len silné príbehy, ako je ten Vasilov. Pán Boh pamätá na všetky myšlienky pretavené do činov lásky, aj do tých najnenápadnejších.

1. Ponúkol Adam Eve ovocie ako prvý?
2. Zachránilo sa pri celosvetovej potope iba osem ľudí?
3. Zomrel Abrahám bezdetný?
4. Bol Daniel v jame medzi levmi?
5. Prišli sa králi od východu pokloniť narodenému Ježišovi?

	ÁNO	NIE
1.	M	N
2.	Á	O
3.	Z	D
4.	E	V
5.	J	I

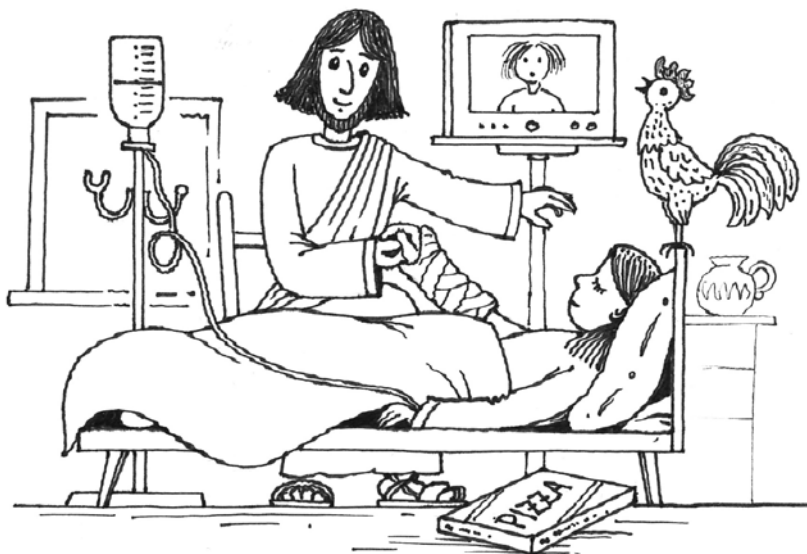
Úloha 2 Vyrieš pomocou znakov

○ △ □ ◇ ▽ ○ □ △ ◇ ▽ ○ ▽ △

I=△ E=□ M=◇
 Č=▽ H=□ D=○ R=▽
 T=◇ Ň=▽ S=▽ O=△ Í=◇ V=◇

Úloha 3
Na obrázku je Ježiš
a Jairova dcéra.
Popremýšľaj,
čo je tam nesprávne?

Talitha kumi!

Predstavený synagógy Jairos prichádza k Ježišovi s naliehavou prosbou o uzdravenie svojej dcéry. Padol Ježišovi k nohám a vyjadril tak svoju úctu k Nemu a dôveru v Neho. Túto úpenlivú prosbu Ježiš neodmieta, ale odchádza s Jairom do jeho domu.

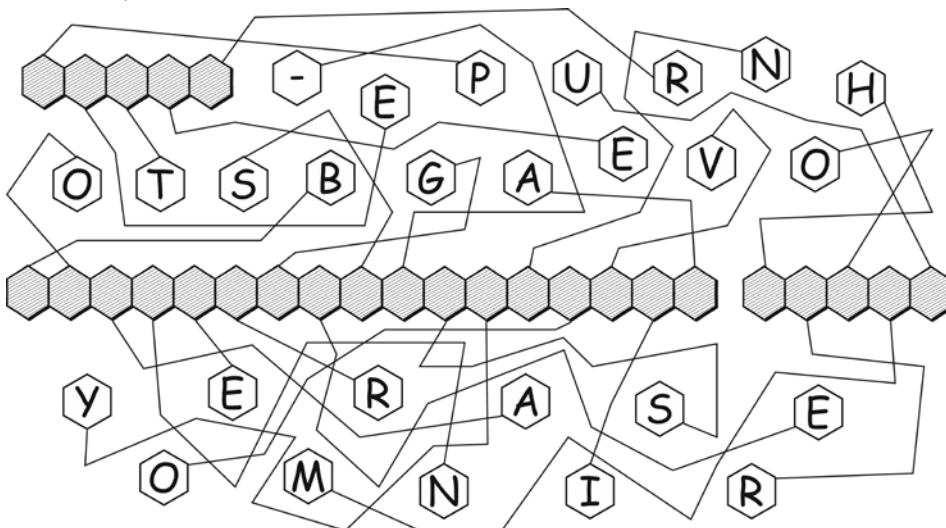
Ešte sú len na ceste, keď k nim prichádzajú ľudia so správou: „Tvoja dcéra už zomrela, načo ešte obťažuješ Majstra?“

Keď to Ježiš počul, povedal Jairovi: *Neboj sa, len ver!* A nikomu nedovolil, aby Ho nasledoval, len Petrovi, Jakubovi a Jánovi. Títo traja učeníci patrili k Ježišovým najbližším. Sú výnimoční aj tým, že dostávajú nové mená. Šimonovi dáva Ježiš meno Peter, čo znamená skala, a Jakuba a Jána Zebedeových pomenoval Boanerges, to je Synovia hromu. Iba títo traja majú priamo zažiť ľudské utrpenie ale aj dôveru a Ježišovu moc.

Prichádzajú do domu, ktorý je plný plačúcich ľudí. Jairova dcérka je skutočne mŕtva. Plač vyjadruje ľudskú bezmocnosť. Na Ježišove tajomné a nejasné slovo – *Čo tak nariekate? Neumrelo dieťa, ale spí,* – môžu prítomní reagovať len nepochopením a niektorí dokonca výsmechom.

Ježiš však berie dieťa za ruku a jednoducho povie: *Talithakumi!* – to v preklade znamená: *dievča, hovorím ti vstaň!* A dievča hneď vstalo a chodilo.

Prítomní zažili niečo neslýchané. Verili, že Ježiš má moc uzdraviť chorého. Ale vrátiť niekomu život? Tak ukázal Pán Ježiš svoju božskú moc, že je skutočne Bohom a vládne aj smrti. Na základe tejto skúsenosti sa už na umieranie nemusíme pozeráť iba so smútkom, ale smieme smelo dôverovať Ježišovej neobmedzenej moci.

Úloha 4
Traja učeníci –
Šimon, Jakub a Ján
Zebedeovi - dostali
od Ježiša nové mená.
Vieš aké?

NOSIDLÁ

ANNA ČINČURÁKOVÁ TIPULOVÁ

K Pánovi Ježišovi prinášajú ochrnutého človeka na nosidlách. Ten človek je zrejme v hroznom stave a nepočujeme od neho jediné slovkó prosby o pomoc, jediný prejav jeho osobnej viery, neprejavuje žiadnu „kresťanskú aktivitu“, o ktorej by sme mohli povedať: „Aha, tak preto mu Ježiš pomohol!“ Vôbec nič. Ale nesú ho štyria statoční chlapi, ktorí si povedali: „Vieš čo, on tak nemôže zostať. Nemôžeme ho v tomto srabe nechať. Ježiš mu môže pomôcť. Poďte, odnesieme ho k Ježišovi. On proste potrebuje Ježiša.“ A keď schmatneš jeden roh tej plachty – nosidiel, na ktorých ten človek leží, presne toto je viera. Je to súcitná viera, ktorá nerozdeľuje ľudí na veriacich a neveriacich, jednoducho plače nad utrpením a je jej ľúto, keď sa má niekto zle. Je to trezlivá viera, ktorá nezatracaje človeka kvôli tomu, v akom je životnom rozpóžení, ale snaží sa mu pomôcť.

SKUTOČÁ VIERA NESIE ĽUDÍ K JEŽIŠOVI. Či už na modlitbách, alebo tým, že im o Ňom hovorí, alebo tým, že keď ty nevládzeš a cítiš sa životom úplne porazený, tak ďalší štyria okolo Teba zápasia, aby si to dal.

Chcela by som mať takých priateľov. Vy nie? Chcela by som vidieť takú cirkev, ktorá sa nedefinuje tým, čo sa nesmie, ale ktorá sa definuje samotným Kristom, ktorý je uprostred nej. ■

Z ROKOVANIA RCB

DECEMBER 2023 / JANUÁR 2024

Rada rozhodla:

O vizitáciách zborov v roku 2024: Hermanovce (vizitátori Miroslav Haszics, Filip Pangráč), Košice (Juraj Kohút, Marek Jurčo), Nitra (Ján Henžel, Juraj Sabol), Vranov nad Topľou (Martin Kačur) a o vizitáciách misijných zborov v roku 2024: Košice – Mozaika (Ján Máhrik, Milan Mitana), Trnava (Štefan Evin, Rastislav Števkó).

O mzdách pracovníkov ústredia pre rok 2024 a upravila mesačnú odmenu mandatórovi Ondrejovi Prištákovi (ekonóm Rady).

Že výročná Konferencia CB sa uskutoční v Žiline (4. 5. 2024).

Že v prípade, že súčasnému predsedovi by mal s ukončením jeho funkcie skončiť aj pracovnoprávny vzťah s Cirkvou bratskou, ponúkne mu pokračovanie tohto vzťahu do konca júna 2024 a vyplatenie odmeny vo výške dvoch mesačných plátov (Rozhodnutie bolo prijaté v zložení bez predsedu).

Rada prerokovala a schválila:

Vizitačnú správu z vizitácie zboru v Prešove.

Rada vzala na vedomie:

Že Petra Prištiaka zvolili kazatelia východného seniorátu za seniora.

Správu kazateľa Mareka Tomašoviča zo služobnej cesty v USA.

Že biskupom Apoštolskej cirkvi sa od 1. 1. 2024 stane Pavol Zsolnai z Bratislavy a prvým zástupcom biskupa Miroslav Tóth z Nitry.

Informáciu o rozdelení štátneho príspevku pre zborov v roku 2024 vypočítanom v zmysle platnej metodiky.

Rozhodnutie Komisie pre rozdeľovanie príspevkov z EPH o rozdelení príspevku prijatého v roku 2023. Rozhodla o príspevku z Fondu pomoci pre Miroslava Oravca (Kalinovo) a pre Máriu Krupovú (Hermanovce) z dôvodu dlhodobej nemoci.

Ďalej Rada:

Vymenovala zloženie Odboru humanitárnej pomoci na obdobie od 1. 1. 2024 do 30. 6. 2024: Ondrej Lupták (Bratislava – Paradox) – predseda, Miroslav Klč (Michalovce), Ľubomír Lorinc (Prešov), Petr Kučera (Bratislava – Cukrová), Juraj Klementovič (Rada CB).

Aktualizovala tabuľku základných plátov pre rok 2024 (Príloha č. 3 k smernici č.1 7a – Mzdový poriadok).

Pripomenula si a vyhodnotila odporúčania pre Radu z vizitácií zborov vykonaných v rokoch 2019

až 2023. Zrevidovala nevyriešené, opakujúce sa a čiastočne splnené a neaktuálne uznesenia Rady z minulosti.

Plánuje stretnutie s novozvolenými členmi Rady pred koncom funkčného obdobia.

Výročia zborov v roku 2024:

1. 4. 1989: B.Bystrica – 35 rokov od vzniku zboru
1. 5. 2009: Nitra – 15 rokov od vzniku zboru
5. 8. 1984: Stará Turá – 40 rokov od otvorenia modlitebne

JANUÁR

Rada rozhodla:

O ponechaní základného členského príspevku pre Združenie evanjelických cirkví pre rok 2024 vo výške 2 000 eur. Rovnako ako v predchádzajúcom roku vyzve a povzbudí zbory k dobrovoľným príspevkom na podporu činnosti Katedry teológie a katechetiky. V prípade, že celková výška základného členského príspevku a dobrovoľných príspevkov zborov v sumáre nedosiahne výšku 3 000 eur, bude členský príspevok do tejto výšky dorovnaný.

Rada prerokovala a schválila:

Vizitačné správy z vizitácie zborov v Bardejove a v Bratislave-Kaplnka a pripojila k nej svoje stanovisko.

Rada vzala na vedomie:

Že Evanjelická cirkev metodistická ukončila svoje členstvo v Združení evanjelických cirkví k 1. 1. 2024.

Oslavu 30. výročia Katedry teológie a katechetiky plánovanú na 26. – 27. 4. 2024.

Predbežný stav hospodárenia ústredia k 31. 12. 2023.

Ďalej Rada:

Poverila Martina Kačura, aby viedol hlasovanie o zotrvaní kazateľa Martina Uhrňáka v Zbore v Bardejove v trinástom roku jeho pôsobenia v zbore.

Súhlasí s tým, aby organizácia Greater Europe Mission (GEM) uzatvorila rámcovú dohodu so zborom vo Svätom Jure týkajúcu sa podpory Milana Mitana ako misionára GEM.

Termín jarnej pastorálky stanovila na 22. 3. 2024. ■

LEGALIZÁCIA MAFIE

Nerozčuľuj sa nad ničomníkmi,... bezbožník kladie nástrahy spravodlivému a cerí na neho zuby ... (Žalm 37)

BOHUSLAV PIATKO
(šéfredaktor)

Pri výmene vlád býva zvykom vyhnat predchádzajúcich rybárov z „inej strany brehu“. Je však nezvyčajné, ak spolu s vyhnanými rybármi, zrucame buldozénom aj breh samotný. Lebo Úrad špeciálnej prokuratúry, Národná kriminálna agentúra (NAKA) a Špeciálny trestný súd sú, aj keď nie celkom pevným, ale brehom, ktorý mal na Slovensku za úlohu zabrániť vybreženiu mafie a korupcie do spoločnosti. Napokon, tieto inštitúcie založili tí, čo ich dnes rušia (okrem Špeciálneho trestného súdu - zatiaľ). Vtedy tým začali tzv. nekompromisný boj s korupciou a ekonomickou kriminalitou. Taký nekompromisný, že riaditeľ Úradu špeciálnej prokuratúry Dušan Kováčik si dnes odpykáva 14-ročný trest za korupciu. Do volieb 2020 fungovali tieto úrady k spokojnosti svojich zriaďovateľov - veď na „našich“ nesmeli siahnuť ani „špeciálni“, a tak bol pokoj. Nech boli predchádzajúce vlády Matoviča/Hegera akokoľvek chaotické, narušili tento „špeciálny“ slovenský kriminálny pokoj, keď protikorupčný breh začal plniť svoju funkciu a začal vinníkov stíhať a posilať tam kam patria - za mreže.

No priznám sa, že ma až tak nevzrušuje zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry a avizované zrušenie NAKA. Uznávam Pellegriniho argument, že takéto inštitúcie štandardné európske demokracie nemajú. Ich funkciu v ojedinelých prípadoch v okolitých štátoch zvláda aj bežná prokuratúra. Lenže Slovensko nie je štandardná európska demokracia. Slovensko je štandardný mafiánsky štát.

„Politika je o moci a toto je mocenské rozhodnutie“, povedal R. Fico, keď obhajoval zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry a pokračoval: „Pretože ak sa pozrieme na pána Lipšica, tak vidíme, že stojí na úplne inej strane politického brehu, ako stojíme my,“ a rozmachom ruky zahrnul do „my“ seba, Kaliňáka a Gašpara. Troch z mnohých obvinených, ktorých pred stíhaním (okrem Gašpara) zachránil generálny prokurátor M. Žilinka pomocou všemocného paragrafu 363.

Jeden je premiér, druhý minister obrany a tretí, (zatiaľ obvinený), je šéf bezpečnostného výboru parlamentu.

Opozícia má iba čiastočne pravdu v tom, že likvidácia inštitúcií je deštrukciou právneho štátu. Podstatou tejto deštrukcie je však legalizácia, teda vytvorenie zákonom chráneného systému ekonomickej mafie. Veď ako inak možno nazvať znižovanie sadzieb za ekonomickú kriminalitu a zvyšovanie korupčných limitov? Ak som dobre zachytil - za 500-tisícový úplatok hrozí po novom väzenie na jeden rok!!! Slovenský korupčný systém sa musí smiať - veď naše úplatky sa pohybujú v desiatkach, nie stovkách tisíc eur. Aspoň tie známe. Takže - zelená... Ďalej - znižujú sa premlčacie lehoty za ekonomickú kriminalitu. Podľa niektorých údajov to omilostí až 20 percent už obvinených za korupciu. Taká široká amnestia na Slovensku ešte nebola.

„Až po uzákonení týchto zmien v trestnom poriadku sa Slovensko stane právnym štátom a priblíži sa trestnému poriadku v okolitých krajinách“, hovorí R. Fico.

Nie - zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry nepovažujem za deštrukciu právneho systému. Deštrukcia je totiž rozklad. Ale toto nie je rozklad. Takto legalizovali po Februári 48 komunisti nový ideologický poriadok. Ficovci dnes legalizujú svoju kriminálnu budúcnosť a zrušením UŠP len chránia svoju korupčnú minulosť.

Nerozčuľuj sa nad ničomníkmi ... veď rýchlo uschnú ako tráva, upokojuje autor žalmu. Spolu s ním verím, že uschnú, ale - žijem na Slovensku... a bojím sa, že tak rýchlo to nebude. ■

KRÍŽOVKA

„Niet veľkosti tam, kde niet prostoty ...“ (L. N. Tolstoj)

Autor: Peter Kailing	Zn. lúmenu	2. útvar star. prvohôr	Jaroslava (dom.)	POMÔCKY Meán, Lár, Ordovik, Ate, Odin	TAJNIČKA	Jednotka dedičnosti	Papagáj	Povraz	Prozaik
Živočišny tuk				Diaľavy (básn.) K, fonet.	•				
Výšková budova					•				
	Pandúr, hajdúch Rastlin. krmovina				•	Odporov. spojka Poutierajú			
Protivník				Chem. zn. ruténia	•		Dobre (skr.) Vajce (nem.)		
1. žena na zemi				Gr. bohyňa pomsty Stredná hodnota	•			Časti salašov	Predpona (proti)
Básnický zápor			Meno súeváčky Gombitovej 2x50, rím.		•				
Otrasú, sklepú					•		Osobné zámeno Spracovateľ hrozna		
	Bezvedomie	Rím. dom. bôžik Škandin. boh			•	Skratka vys. školy technickej			
Knokaut (skr.)			Predložka Český súhlas		•	3, rím. Čín. muž. meno			
Oslavná báseň				Ovčia srst' 499, rím.	•				Elektrón-volt (skr.)
Zápisníčky					•				
Anódy (čes.)					•	Rykot zveri			

Tajnička krížovky z RELAXU Dialóg č. 12/2023

Kde kraluje láska a múdrosť, tam niet strachu a NEVEDOMOSTI.

Knihu Slovensko posielame Lii Jägerovej z Marianky,

Knihu Kráľovské mestá posielame aj Kvetoslave Beregszaszovej z Fintíc za rozlúštenie krížovky z Dialógu 11/2023 svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHOR do 5. 2. 2024. Nezapomnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa).

Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava.

Správne odpovede z tohto čísla uverejníme v Dialógu 2/2024. / Stranu pripravil Peter Kailing

Zapojte sa aj vy do tvorby Dialógu: svatava@swanmail.sk,
v diskusnom fóre na: www.dialog.cb.sk, písané na adresu redakcie.